

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-20 30 00
www.hkr.se

EXAMENSARBETE

Våren 2011

Lärarytbildningen

Hur integreras och inkluderas nyanlända elever i förskolan och grundskolan

Författare

Jenny Bengtsson

Sandra Danielsson

Handledare

Ann-Elise Persson

Hur integreras och inkluderas nyanlända elever i förskolan och grundskolan

Abstract

I denna uppsats kommer vi att med utgångspunkt i ett mångkulturellt samhälle lägga vikten på hur elever och barn utan det svenska språket *integreras* och *inkluderas* i förskolan och grundskolan. För att tydliggöra arbetet kommer vi att fokusera på det *sociokulturella perspektivet*. Vi kommer att undersöka hur lärare och skolledare använder sig av, och deras syn på *integreringen* och *inkluderingen* av nyanlända elever i förskolan och grundskolan. Med hjälp av kvalitativa intervjuer vill vi belysa och undersöka hur skolledare och lärare förhåller sig till *integreringen* och *inkluderingen* av elever med ett annat modersmål. Sammanfattningsvis pekar resultatet på att det finns många vägar till en bra integration och inkludering av barn och elever i förskola och skola. Lärarna i vår studie anser att det är viktigt att vara tydlig och konkret och att bemöta alla barn på samma sätt oavsett bakgrund och att intresset för deras kultur kan leda till en god integration och inkludering.

Ämnesord: inkludering, integrering, mångkulturell, sociokulturella perspektivet

Av: Jenny Bengtsson och Sandra Danielsson

Kristianstad högskola

Förord

Vi vill tacka de grundskolor och förskolor med personal som deltagit och gjort detta arbete möjligt för oss. Vi vill även tacka vår handledare Ann-Elise Persson för all hjälp och vägledning, en suverän handledare. Även ett tack till Jerry Rosenqvist.

Kristianstad, juni 2011

Jenny Bengtsson

Sandra Danielsson

Innehåll

1. Inledning	8
1.1 Bakgrund	9
1.2 Syfte	10
1.3 Frågeställning	10
1.4 Studiens avgränsning	11
1.5 Studiens upplägg	11
2. Litteraturgenomgång	12
2.1 Begrepp	12
2.2 Styrdokument	13
2.3 Integrering	14
2.4 Inkludering	16
2.5 Den mångkulturella skolan	19
3. Teoretiskutgångspunkt.....	24
3.1 Socialisation och identitetsskapande.....	24
3.2 Den kulturella rollen och barns livsvärld.....	25
3.3 Barns intresse	26
4. Metod	29
4.1 Val av metod	29
4.2 Undersökningsgrupp	30
4.3 Sammansättning av intervjufrågor	30
4.4 Genomförande.....	30
4.5 Bearbetning	31

4.6 Etik.....	32
4.7 Studiens tillförlitlighet	33
5. Resultat och analys	35
5.1 Pedagogerna på Friskvårdsförskolan 1 i kommun A.....	35
5.2 Skolledaren och pedagogen på grundskolan 1 i kommun A.....	36
5.3 Lärare och rektor i grundskolan 2 i kommun A.....	38
5.4 Pedagogerna i förskola 1 kommun B.....	40
5.5 Förskola 2 i kommun B.....	41
5.6 Grundskola 1 i kommun B.....	42
5.7 Resultatanalys	44
6. Diskussion.....	47
6.1 Hur integreras nyanlända eleverna i den svenska skolan?.....	47
6.2 Hur anser lärare på en skola att man bör arbeta för att integrera och inkludera nyanlända elever?.....	49
6.3 Hur bidrar läraren till att elever med utländsk bakgrund ska få en bra integration och inkludering?	51
6.4 Metod diskussion	53
6.5 Tillämplighet.....	53
6.6 Vidare forskning	53
7. Slutreflektion	54
Utbildningsrapporter: (Jag nämnde för er vid oppositionen att läroplaner inte är utbildningsrapporter!)	56
Forskningsrapporter:	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Internetkällor: (För in alla Internetkällor här – eller inordna dem i den vanliga referenslistan!).....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Tidningsartiklar:.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.

1. Inledning

Arbetet handlar om möten för vi tror att det är i möten människor emellan det händer någonting. Men vi vill fokusera undersökningen på hur barn och elever från andra länder som ska lära sig det svenska språket och hur de integreras och inkluderas i skolans värld. Skolan ses som ett samhälle i miniatyr och det är bl.a. där värdegrunder skapas (Roth, 1998). Många av dessa elever som kommer från ett annat land har inte gått i skolan tidigare och vet inte hur det går till. Syftet med detta arbete är att belysa hur dessa elever integreras och inkluderas i den svenska förskolan och grundskolan. Skolan är en viktig mötesplats för människor med olika kultur, religion och bakgrund. Därför har lärare ett viktigt uppdrag i detta mångkulturella samhälle och öka förståelsen för elevers kunskaper och erfarenheter i skolans värld. Som blivande lärare kommer vi sannolikt att stöta på elever med ett annat modersmål med varierande grad av integrering och inkludering i skolans värld (Lpo94, s. 4).

”Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald... tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar... att skolan är en social och kulturell mötesplats som både har en möjlighet och ett ansvar att stärka denna förmåga hos alla som arbetar där.”

Vidare står det att skolans undervisning skall lämpas efter varje enskild individs behov och förutsättningar. För att främja elevens kunskapsutveckling skall kunskapsförmedlingen utgå från elevens bakgrund, kunskap och språk. Skolan och förskolan har därmed ett särskilt ansvar för de barn och elever som har problem med att uppnå målen.

”Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla (Lpo94, s. 4).

Vi vill få en överblick hur medvetna skolledare och lärare är i den svenska kunskapsförmedlingen, integreringen och inkluderingen utav måluppfyllelsen av dessa elever. Vi anser att dagens mångkulturella skola speglar hur verkligheten i Sverige som ett mångkulturellt land ser ut. Det handlar om att utnyttja det kulturella utbytet av varandra, där

de kulturella skillnaderna på uppfostran och lärande i skolan bör ses som en fördel av de erfarenheter elever och barn har med sig till skolans verksamhet, och se det som en tillgång för oss alla. Skolinspektionen skriver i en artikel i Norra Skåne (2001-05-25, s. B7) om hur nyanlända elever integreras i många skolor. I artikeln framgår det att elever med olika förkunskaper oftast placeras i gemensamma förberedelseklasser, vilket leder till att eleverna blir isolerade med andra nyanlända elever och skilda från elever som pratar svenska. Detta leder till en försenad integration och större klyftor både i skolan och i samhället.

1.1 Bakgrund

Som blivande lärare har vi under vår tid som lärarkandidater mött barn som kommit hit till Sverige från andra länder av olika anledningar och placerats in i vårt skolsystem med kort varsel. Dessa elever förväntas att snabbt vänja sig vid alla främmande saker och kulturella skillnader som finns. Vi menar att det är komplicerat att hitta former i integreringen och inkluderingen där delaktighet och samlärande sker i sådana former att det blir till allas fördel. Vi använder oss av Nilholms (2007) begreppsförklaring av *integrering* och *inkludering*, där *integrering* innebär att eleven, som ses som avvikande, ska passas in i en oförändrad skola och att *inkludering* innebär att skolan skall vara anpassad utifrån elevers olikheter. Vi vill med denna undersökning jämföra hur denna *integrering* och *inkludering* av elever anpassas i ett antal olika skolor i två olika kommuner i Skåne. Sveriges kommuner har ett ansvar för att alla barn har rätt till skolgång och rätt till utbildning. FN:s barnkonvention (FN:s generalförsamling, 1989) ”erkänner barnets rätt till utbildning och i syfte att gradvis förverkliga denna rätt och på grundval av lika möjligheter skall de särskilt (a) göra utbildningen obligatorisk och kostnadsfritt tillgängliga för alla...”. Likaså uttrycker den svenska skollagen ”alla barn som bor i Sverige har rätt till utbildning inom det offentliga skolväsendet” (Sveriges Riksdag, 1997). Enligt FN:s barnkonvention ska barnens utbildning bidra till att alla barn utvecklar respekt för de mänskliga rättigheterna, den ska också bidra till att barnen utvecklar respekt för sina föräldrar, men också respekt för den egen kultur samt sitt språk. Skolan ska också förbereda barnen att leva ett ansvarsfullt liv i ett fritt samhälle, med en förståelse för jämlikhet, fred, tolerans mellan könen och vänskap mellan människor oavsett etnisk bakgrund.

Under de senaste decennierna har vår värld blivit allt mer globaliserad och avstånden har blivit allt mer mindre. Det pågår ständigt en migration, många människor flyr sina länder på

grund av skräck och rädsla, krig och förföljelse men det finns även människor som söker sig till nya länder av fri vilja. Allt fler människor kommer från fattiga länder och vill komma till länder som kan erbjuda dem en bättre livskvalitet. Det är alltid fördelarna att lämna ett land som överväger nackdelarna.

Det är globaliseringen som ökar antalet migranter över hela världen samtidigt som den lockar fram starka känslor och reaktioner hos värdländernas medborgare runt om i världen. Sverige har ett avtal med FN där vi lovat ge fristad till en viss mängd flyktingar från världens flyktingläger, så kallade kvotflyktingar (Migrationsverket, 2008). Dessutom kommer varje år tiotusentals asylsökande till landets gränser och ansöker om uppehållstillstånd. Många av dessa avvisas vid gränsen då de inte räknas som flyktingar men de som får stanna slussas vidare ut i kommunerna liksom kvotflyktingarna. Andra människor tvingas fly av miljökatastrofer. Detta innebär att människor har under ofrivilliga former tvingats lämna sina hem för att söka sig till tryggare platser med hopp om ett tryggare liv.

Dessa frivilliga och ofrivilliga flyttningar som sker skapar nya kulturella möten mellan människor av olika etniska ursprung och Sverige har utvecklats till att bli ett mångkulturellt samhälle, som numera blivit en vardag i vårt land.

1.2 Syfte

I denna uppsats kommer vi att belysa och undersöka hur elever och barn som ska lära sig det svenska språket hur de *integreras* och *inkluderas* i förskolan och grundskolan ur ett sociokulturellt perspektiv. Vi vill undersöka hur lärare använder sig av och ser på *integreringen* och *inkluderingen* av nyanlända elever.

1.3 Frågeställning

Vårt syfte har resulterat i följande frågor:

- Hur anser lärare och skolledare (på fyra olika skolor) man bör arbeta för att *integrera* och *inkludera* elever med ett annat modersmål?
- Hur bidrar läraren till att nyanlända elever *integreras* och *inkluderas* i den svenska skolan?

1.4 Studiens avgränsning

Vi har valt att fokusera på grundskolan och förskolan där vår utbildning inriktar sig. För att arbetet inte skulle bli för stort koncentrerade vi oss på två kommuner där vi skapade oss en grundläggande uppfattning om ämnet. Detta gjorde vi genom att läsa in oss på tidigare forskning och annan litteratur som handledaren och bibliotekspersonal tipsade om. Vi gjorde också sökningar på internet. Vi har gjort vår undersökning i två olika kommuner i Skåne. Urvalet vi gjorde var att förskolorna och grundskolan arbetade med barn från andra kulturer.

1.5 Studiens upplägg

I litteraturdelen redogör vi för en del begrepp som har betydelse för arbetet. I metoddelen kommer vi att ge en beskrivning av de teoretiska aspekterna som vi har använt utifrån vårt metodval. Därefter kommer en presentation av vår undersökningsgrupp och hur genomförandet har gått tillväga, bearbetning av materialet och dess trovärdighet. Sedan följer de etiska utgångspunkterna inför vår studie.

Vi sammanfattar sedan resultatet med utgångspunkt i det sociokulturella perspektivet när det gäller integrering. Avslutningsvis sammanfattar vi och tolkar de resultat vi uppnått.

I diskussionsdelen ger vi en syntes av de viktigaste resultaten som kommer att hänvisas till litteraturen och använda teorier. Härfter följer en metoddiskussion och examensarbetets tillämpning där vi även delger tankar och idéer om fortsatt forskning. Vi avslutar med en kort sammanfattning av hela arbetet.

2. Litteraturgenomgång

I litteraturdelen kommer vi att presentera de begrepp som kommer att tas upp i examensarbetet. Vi gör en kortfattad beskrivning av integrering, inkludering, nyanlända, mångkulturell och interkulturellt, modersmål och andraspråk.

2.1 Begrepp

I uppsatsen används vissa begrepp som här nedan förklara kortfattat från Skolverkets (2008) definitioner och Nilholms (2007) definitioner.

- Integrera - eleven skall passas in i en oförändrad skola (Nilholm, 2007).
- Inkludera - skolan skall vara anpassad utifrån elevens olikheter (Nilholm, 2007).
- Nyanländ- menas elever som anländer nära skolstarten eller under sin skoltid i grundskolan, gymnasieskolan eller särskolan som inte har svenska som sitt hemspråk och bristande eller inte alls behärskar det svenska språket. Som nyanländ elev räknas den som är född utomlands och varit folkbokförd i Sverige i cirka två till tre år. (Myndigheten för skolutveckling, 2008)
- Modersmål/ hemspråk - menas att undervisningen äger rum på elevens modersmål. I överensstämmelse med grundskoleförordningen har alla elever rätt till modersmålundervisning på alla grund- och gymnasieskolor i Sverige (Skolverket, 2008). Dock är inte skolorna tvungna att erbjuda modersmålsundervisning om elevantalet understiger fem till antalet, samt om det inte finns en behörig pedagog.
- Andraspråk- språk som barnet/ eleven lär in helt eller delvis efter modersmålet (Skolverket, 2008).
- Det finns ett begrepp som ligger nära mångkulturell och det är interkulturell. Begreppen verkar vara lika men skillnaden är att ”mång” är mer en beskrivning kring kvantiteten medan ”inter” beskriver en handling eller interaktion (Lunneblad, 2009). Lunneblad nämner ett annat begrepp som är interkulturell pedagogik, vilket kan tolkas centralt i debatten om utbildning i ett mångkulturellt samhälle.

2.2 Styrdokument

Enligt styrdokumenterna i Lpo 94 och grundskoleförordningen gäller utbildningens mål för nyanlända elever som för övriga elever i den svenska skolan. I enlighet med skollagen 1 kap. 2§ skall varje skolform vara likvärdig var i landet den än anordnas. Detta innebär inte att undervisningen skall utformas på exakt samma vis eller att skolans resurser skall fördelas lika utan att hänsyn skall tas till varje elevs förutsättningar, behov och undervisning. Undervisningen skall anpassas med grundval i elevernas bakgrund, språk, kunskaper, tidigare erfarenheter för att hjälpa elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling (Lpo 94:s.6). Detta innebär att skolan har ansvar för att alla elever efter avslutad grundskolan har fått möjligheter att sluta skolan med en godkänd kunskap och kompetensnivå. I Lpo 94 s.12 står det ”... att elever skall behärska det svenska språket, och kan lyssna och läsa aktivt och uttrycka idéer och tankar i tal och skrift”. Detta förutsätter att skolan aktivt erbjuder stöd och resurser till elever med annat modersmål än svenska för att kunna nå målen.

I Lpfö 9810 s.5 står det ”att förskolan, ... arbeta för att nå de mål som ställts upp för den pedagogiska verksamheten. Omsorg om det enskilda barnets välbefinnande, trygghet, utveckling och lärande ska präglade arbetet i förskolan. Hänsyn ska tas till barnens olika förutsättningar och behov. Detta innebär att verksamheten inte kan utformas på samma sätt överallt och att förskolans resurser därför inte ska fördelas lika.”

I läroplanerna eller i skollagen finns inga bestämmelser för hur undervisningen skall ordnas för nyanlända elever som inte har kännedom för det svenska modersmålet men skolverket föreslår likväl att elever i denna situation bör ges särskild hjälp genom stödundervisning för att uppnå kunskapsmålen i grundskolan.

FN:s konvention med Sverige har skrivit under, liksom många andra länder, att följa en folkrättslig förpliktelse att ” Konventionsstaterna skall respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt” enligt konventionens artikel två (FN:s generalförsamling, 1989).

2.3 Integrering

Begreppet integration kommer av det latinska adjektivet ”integer” som tolkas i svenska språket med ”orörd, odelad, hel” och där framstår ursprungsidén med integrationen (Rosenqvist, 1996, s 27). Integration betyder något helt som inte kan eller ska delas och i utvecklingen som sker i skolans värld genomför man en återskapande av att sammanföra elever med olika förutsättningar med förhoppningen att detta skall leda till en helhet. Vidare förklarar författaren att i en välfärdsstat är det en rättighet att få delta i samhällets aktiviteter och att särbehandling föder ofta tragik för de drabbade, men ur samhälligt perspektiv handlar det oftast om merkostnader av olika slag. Samtidigt som demokrati ur samhällets perspektiv pekar på allas deltagande är viktigt men inte alltid perfekt, men med en fungerande integration som introduceras tidigt i förskola och grundskola kan man öka gemenskapen i andra verksamheter längre fram. Även Nilholm (2007) anser att begreppet integrering används i skolans värld där eleven ses som avvikande ska anpassas till de normer och regler som skolan står för. Begreppet integrering har enligt Nilholm omtolkats på senare tid till en betydelse som ligger nära inkluderingsbegreppet genom att integrationen sker gentemot helheten. Nilholm refererar till Haug (1998) där ”en skola för alla” är en utopi som skiljer sig från den traditionella skolan och alla elever är inkluderade, där ingen är särbehandlad. Denna utopi ledde till i att inkluderingsbegreppet slog rot. Nilholm (2007) anser att det bör finnas behov att skolan skall förändras och anpassa sig efter den mångfald som uppstått i vårt samhälle. Det är i klassrummet som arbetet med inkludering och integrering bör stå i fokus och som skall ses som en tillgång. Haug (1998) anser att integrering har en rad olika innebörder som används i skolans värld. Han använder sig av riktningarna segregering och inkluderade integrering, den inkluderade integreringens betydelse innebär att undervisningen skall ske i klassen som eleven tillhör eftersom eleven skall vara likvärdig sina klasskamrater. Haug menar då att man skall se till likheterna och inte till olikheterna som skiljer individer åt. Medan den segregerade integreringen enligt Haug får en innebörd att finna en undervisning som är anpassad efter individuella behov för eleven.

Enligt Lunneblad (2009) är integration och segregation två begrepp som kan vara svåra att skilja på. Integration används som begrepp för att belysa olika processer och relationer som sker i grupper och strukturer samspelar sig i olika områden i ett samhälle. Välfärdspolitikens mål är att utjämna och blanda, då är utbildningen ett viktigt verktyg för att få grupperna att blandas. Att blanda människor har målet innefattas av att det ska finnas platser som människor med olika kulturella bakgrunder får möjlighet att träffas. Förskolan och skolan är

platser i vårt samhälle som är viktiga för att träffa individer med olika kulturella bakgrunder. Lunneblad (2009) menar vidare att ett samarbete mellan barnens hem och utbildningssystemet kan ses som en viktig artefakt för att kunna skapa integration. Segregation är ett begrepp som beskriver enligt författaren en social skillnad mellan individer men det finns också en skillnad grundad på kunskaper, det här brukar också innehålla olika maktförhållanden. Begreppet segregation används vanligtvis i relation till människors boende ibland på arbetsmarknaden, det används också för att synliggöra olikheter som klass, kön och etnicitet.

Bozarslan (2001) anser att integration är att alla individer har lika värde oavsett bakgrund, kön, hudfärg, ursprung etc. Hon menar också att integration även innebär att samhället anpassar sina resurser efter individers olika behov. Integration är en process där en person ska kunna ge och ta. Processen gäller inte bara den nyinflyttade grannen eller den funktionshindrade klasskamraten eller flyktingfamiljen i grannområdet enligt författaren. Författaren menar precis som Lunneblad (2009) att integration handlar om möten mellan olika människor och kulturer. Bozarslan (2001) anser vidare att det är viktigt att bemöta individer förutsättningslöst och börja lära känna individen innan man som lärare eller människa sätter en stämpel på olika handlingar barnet i fråga gör. Författaren skriver vidare att förskolan är en viktig plats för att lära sig att ta håll på sina föreställningar om andra kulturer. Lunneblad (2009) nämner i sin bok att förskolan är en viktig mötesplats för andra kulturer och en plats med möjligheter till integration.

Bozarslan (2001) berättar vidare att arbetet med integrerade grupper där det finns barn i behov av särskilt stöd tillsammans med andra barn, kan vara som att arbeta efter en rak och balanserad linje. Lärarna försöker utifrån de förutsättningar som finns tillgodose varje barns olika behov. Hon förklarar vidare att det är en balansgång där frustrationen kommer då läraren inte hinner med de barn som har behov av särskilt stöd och inte heller hinner med de andra barnen tillräckligt. Bozarslan menar vidare att arbetet i en integrerad grupp krävs det en välplanerad verksamhet eftersom behoven kan se olika ut.

Bozarslan hävdar att många barn med flyktingbakgrund har mycket svåra upplevelser när de kommer till förskolan. Det kan hända att de tror att det är de själva som bär skulden till det som har hänt. Om man som lärare lyckas vända barnets negativa bild av sig själv och av de vuxna har man gjort en bra förberedelse till integration. Hon förklarar också att som lärare kan denne ha en lång utbildning och goda meriter, men om läraren saknar viljan att ge barnen

bra och trygga relationer blir allt det andra lönlöst. Om läraren har förmågan att ingå i relationer bidrar utbildningen och meriterna till att utveckla en individ ännu mera. Hon nämner också att utbildningen kan förhindra eventuella misstag som görs i ren okunskap. Författaren menar också att läraren kan förstå verkligheten med hjälp av olika teorier men också att kunna argumentera för det man gör, dessutom ger kunskap en inblick och ett bredare perspektiv (Bozarslan, 2001).

Förskolan blir ofta den naturliga representanten för Sverige. Författaren anser att mötet mellan förskolelärarna när de lämnar och hämtar barnen på förskolan, är något som betyder mycket för nyanlända invandrarfamiljer, eftersom de inte får en lika nära kontakt med någon myndighet i det svenska samhället som förskolan. Bozarslan menar vidare att en integrationsprocess är omöjlig att starta om man inte har skapat en relation till föräldrarna. Det kan hända att läraren undviker föräldrarna för att de har svårt med det svenska språket. I det här fallet menar författaren att det är ännu viktigare att ha en bra kontakt med de föräldrar som inte är så bra på svenska, då kan läraren försöka kommunicera på andra olika sätt, annars kan föräldern eller föräldrarna i frågan känna sig utanför och mindre värd.

Lunneblad (2009) skriver i sin undersökning att en kommuns nedskärningar påverkar den mångkulturella förskolan negativt, då hemspråksundervisning och grupper för flyktingbarn blir tvungna att tas bort.

2.4 Inkludering

Enligt Nilholms (2007) beskrivning av inkludering är den sammankopplad med ”en skola för alla” och innebär att alla elever har rätt till en undervisning i samma klassrum. Vidare anser Nilholm att ur en demokratisk synpunkt är det viktigt att alla kan delta i klassrummet om inkludering ses som en rättighet så jämföras den med demokrati grundsynen och behöver då inte ifrågasättas.

Inkludering enligt Haug (1998) är framförallt knutet till socialrättvisa som kopplas till demokratiska lika värden. Den bästa förutsättningen är att alla barn oavsett deras utgångspunkter skall delta i samhällsgemenskapen genom att starta sin skolgång i tidig ålder, därmed läggs en positiv grund för ett fungerande samhällsliv i framtiden. I skolansvärld skall man lägga stor vikt på att träna socialkompetens och utveckla en gemenskap. Liksom Nilholm (2007) anser Haug (1998) att lärare skall ha en universal grundkompetens för att kunna

undervisa alla elever och att förutsättningarna för eleverna skall ha samma utgångspunkt för att inte bli stigmatiserade eller utstötta. Haug skriver

”Tyngdpunkten ligger på att en skola skall vara till för alla, vara så lik som möjligt för alla och ha så få tillfällen till individuella val som möjligt. Riktningen är orienterad mot gemenskap och medborgarkompetens (1998 s. 23).

Risken med en inkluderad skola är att den kommer att ha behov av resurser och professionellt stöd för att kunna fungera optimalt för alla elever (Haug, 1998).

Göransson (2004) förklarar att inkludering inte kan behandlas som en fråga för specialpedagogik. Hon menar att inkludering handlar om hela skolan och utbildningssystemet. Frågan om inkludering nuddar vid en omstrukturering av skolan men också en förändring av skolans kultur. Göransson relaterar till Ferguson (1996) och berättar att den inkluderande skolan och dess roll är att stödja barn och andra individer i gemenskapen. Göransson (2004) förklarar vidare att om man som lärare stödjer barnen i sitt lärande och delaktighet blir det begränsningar i miljön. Har läraren en roll som stödjande uppmuntras de till att göra förändringar i miljön vilket då kan leda till att barnen får stöd i sin utveckling med hjälp av den miljön som pedagogen skapar. Det finns en föreställning enligt författaren som har en övergripande målsättning om att skapa gemenskap och delaktighet i de grupper som har olikheter i sitt värde. Författaren menar vidare att det innebär att det inte bara är själva sättet att undervisa som är i behov av utveckling, utan hela skolans verksamhet för att kunna utveckla ett enhetligt språk som alla barn och elever kan använda i verksamheten. Det kan vara små saker som kan göra skillnader på vem som hör till gemenskapen, det kan vara vilket språk det talas i klassrummet eller vilka högtider som firas på skolan. Det kan också handla om vilken etnisk mångfald det finns i skolbiblioteket, skolans sätt att framställa olikheter mellan barn i gemensamma utrymmen som klassrum och kapprum kan också visa på vilka som inte tillhör gemenskapen (Göransson, 2004).

Göransson skriver om ett skolprogram som har utvecklats i Kalifornien som kallas Child Development Project (CDP). Det här programmet har som syfte att utveckla delaktighet och gemenskap på enstaka skolor och deras klassrum. Programmet innehåller olika aktiviteter som menar att barnen ska lära känna varandra bättre både i sin egen klass och andra elever och lärare på skolan. Programmet innehåller aktiviteter som fadderverksamhet som innebär att

äldre elever och klasser paras ihop med varandra och gör gemensamma aktiviteter som att läsa för varandra, planera olika projekt som till exempel att plantera grönsaker tillsammans. Gemensamma lekaktiviteter är också något som projektet innehåller. För att eleverna ska lära känna skolans personal finns det aktiviteter som att skolans vaktmästare kommer in till klasserna och berättar vad han/hon gör under en arbetsdag (Göransson, 2004).

Göransson menar också att samarbete är ett viktigt verktyg för inkludering i skolan. Det finns många olika samarbeten till exempel samarbete mellan lärare och specialpedagoger. Samarbete mellan lärare, föräldrar och elever i olika grupper är ett annat exempel på samarbete i den inkluderande skolan. Författaren betonar att samarbete mellan människor med olika intressen och kunskaper samt infallsvinklar på skolsystemet är nödvändigt för att möta den varierande elevgruppen. Betydelsen av att eleverna får erfarenheter av att vuxna samarbetar med varandra lyfts fram, hon menar att genom ett sådant samarbete uppnås ett gemensamt resultat.

Ytterhus (2003) anser att social inkludering avser en tillhörighet, och deltagande i det sociala livet därför blir en interaktion mellan barn och lärare viktig. Författaren berättar vidare att lekens natur är både inkluderande och exkluderande, den inkluderar de barn som förstår dynamiken men exkluderar de barn som av någon anledning inte förstår lekens dynamik. Barnen använder kroppen mycket för att upptäcka sin omvärld. Barn gemför också sina kroppar med varandra som till exempel jag är större än dig, barnen där borta är små. (Ytterhus, 2003). Författaren anser att barnen kan använda sina kroppar i en inkluderingsprocess, till exempel kan två pojkar ha en brottarleik tillsammans under några minuter. En annan situation Ytterhus skriver om handlar om att barnen rullar nerför en kulle utomhus, i just den här situationen påpekar hon att alla olikheter mellan barnen blir helt bortspolade under den korta tid det tar för barnen att komma ner från backen. Social inklusion består av objektiv inklusion där barnen är deltagande genom att iaktta vad kompisarna gör, det innebär att barnen visar att de finns i rummet eller i sandlådan. I Ytterhus (2003) undersökning upptäckte hon att det barnen hade svårt att uppnå den subjektiva inklusionen som har fokus på verbal kommunikation. Att den var svår att uppnå för barnen var att de saknade en del verbala verktyg som är avgörande för att en subjektiv inklusion ska kunna ske.

Busk och Ehrstrand (2003) har tillsammans med Rinkebyskolans rektor Börje Ehrstrand undersökt Rinkebyskolans arbetssätt med barn och elever utan det svenska språket. De

berättar att de resurser som finns runt barnen ska utnyttjas tillsammans, vilket leder till en helhetssyn. De berättar vidare att många barn med utländsk bakgrund har föräldrar som är analfabeter det vill säga att de inte kan läsa och skriva. Det finns också barn som har högskoleutbildade föräldrar. Då menar författarna att de barn som har föräldrar med högskoleutbildning ska utmanas. På Rinkebyskolan anser de att språket är nyckeln till samhällslivet, därför utformas det hela tiden nya språknycklar. Språket genomsyrar hela undervisningen som innehåller olika artefakter beroende på individens aktuella språknivå och profilinriktning. I början av 90-talet fanns det så kallade skoldaghem där barn och elever med utländsk bakgrund samt de elever som bara drev runt fick gå. Om de klarade ett speciellt ämne i den stora klassen fick de fortsätta att gå där (Busk & Ehrstrand, 2003). I skoldaghemmet utgick undervisningen mycket på samtal med eleverna men de fick också läsa, skriva, räkna varje dag med dem skulle helst ha lite engelska också. För att integrera de föräldrar som talar bristfällig svenska finns det ett kontor där de kan knacka på och få svar på eventuella frågor som kan vara svårt för de att säga via telefon.

2.5 Den mångkulturella skolan

Den svenska skolan har genomgått många stora förändringar sedan efterkrigstiden, invandringen sedan dess har inneburit att det svenska klassrummet har blivit alltmer kulturellt och etniskt blandat. Efter kriget berodde invandringen mestadels av arbetskraftsbehov och de som invandrade kom i första hand från Europa. Men under de senaste årtionden har invandringen gjorts mestadels av flyktingar och de invandrande kommer från olika världsdelar (Lund & Ohlsson, 1999)

Flyktingar och asylsökande från hela världen som kommit till Sverige placeras och flyttar till olika kommuner vilket medför att elever med olika utländsk bakgrund finns i klassrummen runt om i Sverige (Carlgren & Marton, 2000).

Skolan är en medelpunkt i mötesplatsen för människor med olika kulturer, religion och bakgrund därför har lärare ett viktigt uppdrag att främja i detta mångkulturella samhälle och öka förståelsen för elevers kunskaper och erfarenheter i skolans värld. I Lpo94 uttrycks detta tydligt:

”Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med

och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald. Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla, tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Skolan är en social och kulturell mötesplats som både har en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som arbetar där” (Lpo94 s. 4).

Dagens mångkulturella skola har ett stort ansvar att motverka rasism, främlingsfientlighet, förståelse för demokrati, mänskliga rättigheter men framför allt att ge alla barn/ elever möjligheten till en god utbildning.

”Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet samt förbereda för ett samhälle med täta kontakter över kultur- och nationsgränser. Det internationella perspektivet innebär också att utveckla förståelse för den kulturella mångfalden inom landet”. (Lpo94 s. 6)

Successivt har förståelsen ökat i det mångkulturella samhället och att inte bara invandrarna anpassar sig utan att folkmajoriteten lär sig leva i en mångkulturell miljö (Fredriksson och Wahlström, 1997) . För att skapa detta krävs att alla lär sig vad tolerans och respekt innebär i de möten människor gör med olika kulturer i samhället. Vidare anser författarna nå ett bredare perspektiv så behövs en fördjupad insikt i vad demokrati och mänskliga rättigheter är och att positiva kulturmöten skall skapas i skolan, där även demokrati lärs ut och praktiseras. Fredriksson & Wahlström (1997) använder sig även av begreppet interkultur och lägger betoningen på samspelet och relationen mellan olika kulturer.

En interkulturell undervisning i skolans värld är viktig i kursplanerna och läroplanerna i de olika ämnena och författarna delar upp dem i kategorier i undervisning om kulturmöten, tolerans, demokrati, respekt, mänskliga rättigheter, andraspråksundervisning, modersmålsundervisning och undervisning i främmande språk. Roth (1998) menar att interkulturalitet ger uttryck åt att kunskapsförmedlingen är relationer mellan olika kulturella perspektiv och att människors kunskaper uppstår när man samverkar med varandra med utgångspunkt i gemensamma dialoger. Roth anser att en mångkulturell undervisning ska bedrivas så att den underlättar elevens förståelse för andra kulturer än den egna.

En mångkulturell undervisning medför grundläggande krav på all undervisning. Det finns barn och elever i alla klassrum med olika kulturella bakgrunder, det behöver inte bara omfatta barn och skolbarn från olika invandrargrupper. Trots att man som lärare har en ganska homogen grupp så skiljer sig barnens och elevernas kulturella bakgrunder, barnen har särskilda familjehistorier och andra vanor (Lunneblad, 2009).

Det finns ett begrepp som ligger nära mångkulturell och det är interkulturell. Begreppen verkar vara lika men skillnaden är att ”mång” är mer en beskrivning kring kvantiteten medan ”inter” beskriver en handling eller interaktion (Lunneblad, 2009). Lunneblad nämner ett annat begrepp som är interkulturell pedagogik, vilket kan tolkas centralt i debatten om utbildning i ett mångkulturellt samhälle.

Lunneblad relaterar till att Bergstedt och Lorentz som anser att interkulturellt lärande är ett lärande som sker genom möten och sociala interaktioner mellan barn och elever med olika etniska bakgrunder. De menar att ett interkulturellt lärande leder till en process som bygger på ett gränsöverskridande, som har sin grund i respekt, tolerans, jämlikhet samt en social rättvisa. Med hjälp av begreppet kan vi hitta ett normerande antagande om hur utbildningen i ett mångkulturellt samhälle ska genomsyras av demokratiska värden som jämlikhet och respekt av andra människors och minoriteters rättigheter i vårt samhälle idag (Lunneblad, 2009).

Författaren menar att interkulturell pedagogik innehåller ett kunskapsintresse av att lyfta fram olika kulturella elements inverkan på barns och elevers utveckling men också deras lärande, och hur det kan bidra till en insikt om hur olika kulturella sammanhang påverkar lärare, föräldrar, barn och elever.

Lunneblad berättar vidare att ett interkulturellt förhållningssätt kan bidra till att synliggöra olika stereotyper, rasism, diskriminering och sociala orättvisor påverkar människors liv. Kritikerna menar att ett interkulturellt perspektiv är utopiskt och idealistiskt utan verklighetsförankring, de anser också att frågor om rasism till stora delar uteblir. Enligt författaren finns också kritik av en mångkulturell utbildning, kritikerna menar att grunden i den svenska utbildningen utgår ifrån ett monokulturellt synsätt vilket menas att barn och elever med utländsk bakgrund ofta ses som speciella och annorlunda i en barngrupp eller klass. Anledningen till att monokulturalismen uppstår i svensk skola och förskola har sin bakgrund i en nationalistisk ideologi. Vårt utbildningssystem har varit ett nationellt projekt som har konstruerats för att få en sammanhållning och medborgarfostran, för att uppnå en

nationell identitet som är uppbyggd på värderingar som delar människor utifrån klass, etnicitet och kön. (Lunneblad, 2009).

En annan kritisk synpunkt på en mångkulturell undervisning är enligt Lunneblad att en mångkulturell utbildning ofta blir en särskild del av undervisningen istället för att tillhöra grunden i utbildningen. Utgångspunkten till ovanstående kritik på mångkulturell undervisning återfinns i att det finns många olika kulturella skillnader hos människor inte är biologiska. Skillnaderna existerar i hur vi människor lever våra liv och i vilka sociala och kulturella relationer de återfinns.

Författaren anser att det har gjorts en del forskning om tvåspråkighet i förskolan men inte så mycket inom den pedagogiska delen. En undersökning resulterade i att pedagogerna undvek att prata om barnens individuella skillnader. Den kulturella mångfalden i barngruppen manövrerades genom klädsel, hygien, arbetsro och inläring av grundläggande kunskaper som inte hade med kulturella skillnader att göra. En undersökning som gjordes enligt författaren i samma område visade en skillnad, personalen hade valt att arbeta i en miljö med olika nationaliteter men de var ändå fasta vid att framhålla förskolorna som svenska. Personalen vill få alla barn att tänka på det svenska språket, de skulle också fira de svenska traditionerna samt förstå och uppleva naturen och ha förståelse för dess värde. Anledningen till att personalen lägger sin vikt på den svenska kulturen har sin grund i att deras syn är att det inte finns något alternativ.

Han förklarar vidare att blandningen av livsstilar och språk är så pass stor att det svenska språket är den enda gemensamma nämnaren. Han nämner också att pedagogerna menar att om verksamheten ska fungera krävs det att alla kan det svenska språket och kulturen, därför blir det viktigt att det finns en upplevelsevärld som är gemensam och som har sin utgångspunkt i det svenska språket och kulturen. Utifrån lärarnas rationella och pedagogiska förklaringar fostras barnen i förskolan med utgångspunkt i svenska mönster, vilket leder till att andra kulturer avvisas till undanskymdhet och utan inflytande i vardagen (Lunneblad, 2009).

Lunneblad refererar till en annan forskning som gjorts av Runfors (2003), Lunneblad (2009) tolkar det som nämns ovan att pedagoger i sitt dagliga arbete söker efter det som sammansvetsar barnen, men också att det är gemensamt för barnen. Lunneblad refererar vidare till Runfors (2003) studier och berättar att det svenska språket och traditioner skapar det som är gemensamt för barnen. En del lärare ser samhället som en blandning av många

olika etniska grupper vilket kan leda till att gemenskapen splittras. Den sammanblandning som eftersträvas går då ut på att föga samman individerna på ett så jämnt sätt som möjligt (Lunneblad, 2009). Han förklarar vidare att andra gemenskaper kan bli ett hot om de skulle stå ovanför skolans gemenskap. Resultatet blir då menar Lunneblad att mångfalden av olikheter som förknippas med ursprung osynliggörs, trots att lärarna anser att det är viktigt att alla härkomst respekteras. I skolans vardag diskuteras den kulturella mångfalden oftast i termer som är avvikande i relation till det som uppfattas som det vanliga och det som uppfattas i det svenska. Den kulturella mångfalden upplevs både negativt och positivt, kulturella uttryck som upplevs positivt är bland annat sång, dans och mat (Lunneblad, 2009).

3. Teoretiskutgångspunkt

Den teori vi kommer att använda anknyts till ett sociokulturellt perspektiv, för att den sociala interaktionen är en central faktor i lärandesituationer. Vi kommer att ytterligare använda oss av kopplingar till lärarens roll och kulturens påverkan på integrationen och inkluderingen i barnens/ elevernas livsvärld. Vi kommer att undersöka hur lärare använder sig av och ser på integreringen och inkluderingen av elever med ett främmande språk. Vi vill belysa och undersöka hur lärare och skolledare förhåller sig till integreringen och inkludering av elever med ett annat modersmål ur ett sociokulturellt perspektiv.

3.1 Socialisation och identitetsskapande

Vygotskijs inlärningsteori baseras på det sociokulturella perspektivet vilket innebär att i samverkan med andra sker inlärningen (Vygotskij, 1986). Enligt Vygotskij handlar inlärning om att generera förståelse för kunskaper genom att frambringa grundläggande sammanhang och att lärandet är effektivast när undervisningen och förklaringarna ligger steget före det eleven klarar individuellt. Vygotskij förklarar att kunskap i ett andraspråk lätt kan bli svårt att koppla till abstrakta begreppen och konkreta uppfattningar till praktiska kunskaper. Därför anser Vygotskij att det är betydelsefullt med förklaringar och en tydlig form i undervisningen. Enligt Lindqvist (1999) anser Vygotskij att läraren har en aktiv och viktig roll i uppfostringsprocessen.

Det är lärarens uppgift att kombinera olika miljöer till exempel den sociala miljön och den fysiska miljön. Till exempel om vi är en skog med en klass eller barngrupp kan läraren börja föra ett samtal om hur vi som individer kan göra för att hålla skogen ren eller om skogens kretslopp. (Lindqvist, 1999). Lindqvist refererar till Vygotskij som menar att om läraren formar dessa miljöelement blir uppfostringsprocessen trefaldig vilket innebär att eleven blir aktiv men också att läraren och miljön blir aktiv. I exemplet ovan formar läraren en situation så att miljöelementen blir en harmoni och leder till en givande lärandesituation.

Barn är intelligenta, nyfikna och vill lära sig att utvecklas. Lärare skall inte se elever som ett tomt blad som bara skall fyllas med en massa information som de skall kunna utantill anser Vygotskij enligt Säljö (2000). Det är genom kommunikation med omvärlden som barnet bygger upp en förståelse för omvärlden och sin omgivning, detta innebär ett samspel med någon som är mer kunnig än sig självt leder till en högre kunskapsutveckling än vad barnet

hade gjort på egen hand. Vygotskij (Säljö, 2000) menar att den sociala interaktionen i skolan främjar eleven för när de löser problem gemensamt blir deras kunskap och inläring synlig för dem själva. Genom sociala interaktioner uppnår barnet den så kallade proximala utvecklingszonen när det gäller barnets lärande och utveckling enligt Vygotskij (Säljö, 2000). Det hela handlar om vad individen tar med sig från sociala situationer och hur den brukar det i framtiden. Säljö menar att förutsättningen för ett sociokulturellt perspektiv på lärande och mänskligt handlande och tänkande är att fånga intresset sig för hur individer och grupper tillägnar sig och använder fysiska och kognitiva resurser. Samspelet mellan kollektiv och individen är i centrum i det sociokulturella perspektivet. Genom att använda sig av kommunikation kommer eleven att bli medveten om att lärande och utveckling inte ser ut på samma sätt i olika miljöer. Enligt Säljö (2000) är det vi lärare som innehar all kunskap som elever vill lära sig och då måste vi ha tillgång och förståelse för de artefakter vi använder i lärandet. I enlighet med författaren så kommer dessa kunskaper och färdigheter från insikter och handlingsmönster som har byggts upp historisk i ett samhälle där vi blivit delaktiga genom interaktion med andra människor. Det är genom denna interaktion som sociokulturella resurser skapas men också så de förs vidare.

3.2 Den kulturella rollen och barns livsvärld

Forskaren Hundeide (2006) i tvärkulturell forskning och antropologi anser att det är de traditionella kulturerna som är de primära faktorerna till barns utveckling. Författaren menar att barnens uppfostran är knuten till socialisering av olika kulturer och dess bakgrund. Det finns kopplingar mellan kultur och livsform, familjestruktur och attityder som visar olika mönster i kollektivism, individualism och relationsmönster. Hos barn från andra länder kan denna primära bild vara hotad eller krossad genom krig, terrorism, svält eller annan katastrof där barnen har traumatiska upplevelser med sig till det nya landet (Hundeide, 2006). De flesta av dessa barn har haft ett normalt liv innan traumatiseringen och kommer från goda sociala förhållanden. Dessa barn måste genomgå en anpassningsprocess som är svår och smärtsam och som tar lång tid. Ur ett sociokulturellt perspektiv behöver vi veta mer om barnets livsvärld som innefattar vad barnet är engagerat i och vad innehållet och strukturen i dennes värld innebär för att kunna barnet/ eleven skall förstå nya situationer (Hundeide, 2006).

Torstensson- Ed (2003) skriver att det är viktigare för barnet att inta en position i den livsvärld som förskolan ger och att det är viktigare än att lära sig språket. Genom att lärare

saknar det främmande språket kan de hjälpa barnet till förståelse genom kroppsspråk och då samspelar de på samma villkor som barnet och kan leda till en god kontakt och leda barnet vidare i det nya språket. Författaren har intervjuat några ungdomar som beskriver sin situation så här: -” Det handlar inte om etnicitet utan det är viktigast med någon form av tillhörighet” (Torstensson- Ed, s. 71 2003).

3.3 Barns intresse

Barnets intresse har en stor betydelse i dess liv. Intresset är den naturliga drivkraften i barnets beteende. Med hjälp av deras intresse blir det uttryck för hur barnens sysselsättning tillfaller deras naturliga behov (Lindqvist, 1999). Enligt Lindqvist anser Vygotskij att grundregeln i utbildningssystemet är att vi som lärare ska ta hänsyn till barnens intressen. En psykologisk lag lyder så att ”innan du försöker att uppmana barnet till någon aktivitet, intressera det då för denna, se till att upptäcka om det är moget för den, att det spänner alla krafter som behövs för den och att barnet självt kommer att vara aktivt och läraren bara handleder och inriktar dess verksamhet” (Lindqvist, s. 56 1999). När barnet härmar intresset visar det att individen förbereder sig för vad han eller hon ska göra, det här åtföljs också av att barnet har en känsla av tillfredsställelse. Enligt Lindqvist berättar Vygotskij vidare att de barn som lyssnar av intresse håller andan och riktar sin uppmärksamhet på den som talar, detta är det mest tydliga uttrycket för hur individen koncentrerar sig på det talaren har att förmedla. Att förstärka och utveckla barnens intressen är grundlagen för uppfostran menar Lindqvist att detta kräver att läraren ständigt använder dessa i verksamheten. Han betonar även vikten av hur viktigt det är att läraren intresserar barnen för det främmande språket och dess grammatik, intresset för språket i uppfostringsprocessen är nödvändigt att undervisa eftersom det används som medel för att utveckla individerna (Lindqvist, 1999).

För att kunna utveckla barnens intressen måste det vara sammankopplat med något som de är intresserade av, även att det redan är känt hos individen. Det innebär också att det ska innehålla nya verksamhetsgrenar för annars blir det utan resultat enligt författaren. Det som är alldeles nytt eller det som är gammalt kan inte väcka intresse eller intressera oss för ett ämne eller händelse. Därför är det viktigt att vi gör ämnet eller händelsen till en personlig angelägenhet till eleven och på så sätt kan vi vara säkra på att individen är intresserad vilket blir en framgång, eftersom elevens intresse blir ett nytt intresse för eleven (Lindqvist, 1999).

Vygotskij har dragit tre slutsatser enligt Lindqvist av teorin om intresset vi kommer att nämna de kort härefter.

Slutsats 1

Genom att göra ett samband mellan alla ämnen i en aktuell kurs, kan man som pedagog väcka ett enhetligt intresse som samlas kring en stomme. Det här leder då till ett mer eller mindre hållbart, djupt, pålitligt och likartat intresse om det inte splittras i många tiotals skilda delar. Tanken kommer då att omfatta alla olikartade ämnena i undervisningen (Lindqvist, 1999).

Slutsats 2

Alla måste använda repetition enligt Vygotskij som metod för att eleverna ska minnas det de lär sig. Han nämner att många har konstaterat att repetition är ointressant för barnen. Orsaken till elevernas ointresse är att lärarna bryter mot grundregeln om intresset i och med att repeterande är en metod som är högst ologisk samt opsykologisk. Grundregeln om intresset handlar om att man som lärare ska undvika repetition och presentera ämnet i sin kortaste och enklaste form i sin helhet. Efteråt går läraren tillbaka men inte för att upprepa det barnen redan har lärt sig, utan att gå igenom det en gång till med en fördjupad insikt. På så sätt upprepar barnen det de vet sen innan men får en fördjupad uppfattning genom nya generaliseringar, fakta och slutsatser, det här leder till att det gamla intresset sammansvetsas med det nya vilket i sin tur leder till ett nytt intresse inom samma område (Lindqvist, 1999).

Slutsats 3

I Vygotskijs sista slutsats om utnyttjandet av intresset talar för att bygga hela skolsystemet i anslutning till livet. Han menar att om undervisningen utgår från barnens intressen och börjar med det som de känner igen vilket väcker deras naturliga intresse. Vygotskij menar också att lärarna även ska utgå utifrån barnens intressen i de senare åldrarna och utgå ifrån det som är närliggande och det som barnen känner igen (Lindqvist, 1999).

Barns lek är det värdefullaste redskapet för att fostra deras instinkter menar Vygotskij. Vygotskij nämner också att leken ofta ses som ett nöje och ett tidsfördriv. Det innebär att man kan ägna sig åt leken under begränsad tid. Barns lek är av stor betydelse den visar barnens intresse oavsett ålder. Leken leder till färdighet och förmåga, när barnen börjar leka leker de med olika föremål som till exempel skullror, skullran leder då till att barnet lär sig greppa och

ta olika föremål samtidigt utvecklas deras hörsel. (Lindqvist, 1999). När barnen imiterar vuxna i sin lek lär de sig relationer och utvecklar framtida insikter som behövs för att kunna hantera sin omvärld. Alla lekar är olika och innehåller nya situationer som barnen får lösa på egen hand genom sin lek. Vygotskij enligt Lindqvist (1999) att imitationsleken är den bästa leken till social erfarenhet. Enligt Vygotskij innehåller varje lekuppgift ett villkor där barnen måste samordna sitt beteende i förhållande till andra barn som är med i leken, den här sortens lek är levande och social men också en kollektiv erfarenhet som gör att barnet utvecklar sin sociala färdighet och förmåga. Vygotskij menar att leken är barnens första tankeskola och lägger en grund för individens förnuft, eftersom leken innehåller villkorliga regler för hur man som människa ska samspela med andra individer. Vygotskij menar att leken är förnuftig, systematisk och en social koordinerad verksamhet som barnen tillägnar sig åt, dessutom innehåller leken underordnade regler för hur barnen i leken ska uppföra sig gentemot varandra.

4. Metod

I skolans värld diskuteras det mycket hur man som lärare skall integrera och inkludera elever för att de skall uppnå kunskapsmålen och riktlinjerna enligt styrdokumentet. För att kunna svara på våra forskningsfrågor i syftet av arbetet kommer vi att använda oss av en kvalitativ intervju. Med sociokulturell teori som inriktning för att denna metod är de gemensamma strukturerna som bildas av integrering och inkludering som är av intresse, inte skillnaden av eleven. Vi kommer att beskriva varför den kvalitativa intervjun är den som är mest passande för att nå vårt syfte.

4.1 Val av metod

En intervju är en interaktion mellan två eller flera personer som resonerar kring ett gemensamt ämne som alla är intresserade av (Cohen, Manion & Morrison, 2007). Intervju kan också vara ett strukturerat samtal som har ett syfte, dessutom är inte båda parterna likställda. Ett professionellt samtal kallas forskningsintervju där det finns en tydlig maktsymmetri mellan den person som intervjuar och den individ som intervjuas. När man gör sin intervju börjar man samtalet, presenterar sitt ämne, ställer frågorna samt avslutar samtalet, dessutom följer intervjuaren upp samtalet med ett kritiskt synsätt. Ibland kan en person som blir intervjuad undanhålla information, prata runt ämnet, ifrågasätta forskaren och i sämsta fall dra sig ur, det här är en reaktion på den dominans och maktsymmetri som uppstår i en intervjusituation (Kvale & Brinkman, 2009). Det här går att undvika och det vi gjorde var, att vi ringde till verksamheterna och berättade vad vi skrev om, på så sätt blev dem medvetna om ämnet. Det här kallar Kvale & Brinkman (2009) för *informerat samtycke* de pedagoger som ska bli intervjuade får reda på vad studiens syfte var. Vi informerade även att vi kommer använda andra namn för att de inte ska kunna spåras.

Enligt Dalen (2008) är den kvalitativa intervjun lämpad till att få fram information som är beskrivande samt hur olika individer upplever olika sidor av sin livssituation, dessutom är en kvalitativ intervju avsedd till att ge intervjuaren en insikt om sina egna erfarenheter, känslor, tankar och värderingar. Syftet med våra intervjuer är att de ska vara underlag till att beskriva hur olika pedagoger från olika skolor arbetar för att integrerar och inkluderar barn med utländsk bakgrund i den svenska förskolan och skolan.

4.2 Undersökningsgrupp

Vi valde att undersöka skolor i två olika kommuner för att se om de skiljer sig åt i arbetet med integrering och inkludering av elever från andra länder. De lärare och skolledare som valdes ut har lång erfarenhet inom skolans verksamhet, syftet med valet av lärare och skolledare skall ge en större bredd och variation i undersökningen. När vi gjorde studiens undersökning valde vi att använda oss av intervjuer. Vi har intervjuat sju lärare och en skolledare i fyra olika skolor i två olika kommuner i östra Skåne. Fyra av lärarna arbetar i förskolan, tre av lärarna arbetar i grundskolan och skolledaren arbetar i grundskolans verksamhet. Marton och Booth (2000) beskriver att en fenomenografisk studie utgår från en tämligen litet antal personer. Enligt författarna har fenomenografien i grunden ett intresse av att beskriva fenomen i världen såsom andra upplever och betraktar dem. Vi har arbetat efter en fenomenografisk ansats vilket innebär enligt Kvale och Brinkman (2009) att vi försökte göra en beskrivning av hur saker och ting uppfattas av människor. Valet av intervju personer blev bara sju stycken för att inte göra studien för stor. Enligt författarna har det en viss tendens vara antingen för stort eller för litet i valet av antalet intervju personer i en kvalitativ intervju undersökning. Vi valde ett relativt litet antal skolor för att vi anser att det är viktigt att se till reliabiliteten. Enligt författarna så hänför sig reliabilitet till resultatets konsistens. Författarna menar att:

”Intervjuarens reliabilitet diskuteras särskilt i relation till ledande frågor, som - när de inte är en del av intervjutekniken oavsiktligt kan inverka på svaren” (Kvale & Brinkman, 2009.s 213).

4.3 Sammansättning av intervjufrågor

Vi har använt oss av en intervjuguide (bilaga 1) i våra intervjuer med forskningsfrågor och intervjufrågor (Kvale & Brinkman, 2009). Vi började med att utforma forskningsfrågor för vår undersökning därefter gjorde vi sedan intervjufrågorna för att få svar på forskningsfrågorna. Detta sammanställdes i en intervjuguide som låg till grund för intervjun. Vi valde en halvstrukturerad intervju för att vara säkra på att forskningsfrågorna besvarades.

4.4 Genomförande

Denna undersökning har som syfte att analysera och jämföra de olika sätt genom integrering och inkludering som finns att bemöta elever och barn utan det svenska modersmålet i

skolansvärld. Innan intervju tillfället ringde vi de skolor vi valt ut och gav dem information om vår studie. Vi använde oss av personliga kontakter på skolorna för att lättare kunna återvända till intervju personerna om så behövdes under analysens gång. Våra krav var att den verksamheten vi skulle besöka arbetade med invandrarbarn. Vi berättade också om vår frågeställning för att kunna få ett så bra resultat som möjligt (Cohen m.fl. 2009). Vi lämnade inte ut frågorna i förväg för att undvika att deltagarna diskuterar frågorna med sina kollegor innan intervjutillfället, vi ville ha deltagarnas individuella uppfattning. Vid intervjutillfället fick deltagarna läsa igenom frågorna innan vi ställde dem. Vi spelade också in intervjuerna på band för att få med allt de säger. Vi valde även att dela upp intervjuerna för att spara tid. I själva intervjuproceduren har vi använt oss av bandspelare för att senare kunna göra en utvärdering av intervjusituationen. Enligt Kvale & Brinkman (2009) är det lätt att man missar det mellanmännsliga samspelet eftersom banduppspelning inte fångar deltagarens ansiktsuttryck eller kroppsspråk. Kvale & Brinkman (2009) påpekar att det osagda kan vara lika viktigt som det uttalade i en analys. Vi satte ingen tidsgräns för intervjutillfället utan gjorde intervjupersonen uppmärksam på syftet under själva intervjun. Vi var noga med att sitta ostört med intervjupersonen och att tidsrymd fanns. Lärare och skolledare pratade och berättade utifrån sina erfarenheter som gav svar på våra frågor.

4.5 Bearbetning

När intervjuerna var gjorda satte vi oss tillsammans för att diskutera och sammanställa våra intervjuer. Kvale & Brinkman (2009) anser att den fullkomliga intervjun är så gott som analyserad när bandspelaren stängs av. Därefter skrev var och en ner de intervjuer vi gjort för att sedan tillsammans sortera bort onödig fakta som inte var av intresse för vår studie. När vi sedan hittat svaren på vår frågeställning författade vi gemensamt rapporten. Vi valde att redovisa resultaten genom att jämföra frågorna som de intervjuade svarat på. Författaren anser att den kvalitativa forskningsintervjun är ämnesorienterad där två personer samtalar om ett ämne som står i fokus för dem båda. Där den resulterade intervjun kan analyseras och tolkas gentemot den situation som beskrivs av den intervjuade. Den som intervjuar försöker sedan uttryck i ord och anteckna meningen i det som sägs och hur det sägs.

Vi använder oss av kvalitativ intervju för att skapa en förståelse för hur elever integreras och inkluderas i skolansvärld. När det görs en kvalitativ undersökning räknas inte ordförekomster

i en större datamängd utan det undersökta är sällan observerbart direkt. Kvale & Brinkman (2009) skriver:

”Den kvalitativa intervjuens precisions i beskrivningen och stringens tolkningen av meningen motsvarar exaktheten i de kvalitativa måtten” (s. 36)

När vi redovisar våra resultat kommer vi att kalla kommunerna A och B. Vi kommer att börja med att presentera resultaten i kommun A och sedan fortsätter vi med kommun B. Därefter kommer vi att analysera resultaten även här börjar vi med kommun A och går vidare med kommun B. Det kommer även finnas en del citat från våra intervjuer.

4.6 Etik

Dalen (2008) skriver ”uppgifter om alla i en undersökning ingående personer skall ges största möjliga konfidentialitet och personuppgifter skall förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem” (Vetenskapsrådet citerad i Dalen, 2008, s.23). Enligt Dalen är det här ett krav i kvalitativa intervjuer eftersom man träffar deltagarna personligen. Vi är väldigt angelägna om att deltagarna kan vara säkra på sin anonymitet respekteras på så vis ska det inte gå att spåra deras personuppgifter. I studien kommer vi att använda figurerande namn så att man inte kan spåra den skola och förskola som de arbetar på. Som intervjuforskare behöver vi kunna se konsekvenserna av en kvalitativ studie både vilken skada deltagarna kan få lida men också vilka fördelar deltagarna i studien ger. Det som man kan ha i åtanke är att konsekvenser kan drabba de som deltar i studien, det kan också drabba hela den gruppen som de representerar berättar Kvale & Brinkman (2009). Vi anser att deltagarna i vår studie kommer få lida minimal skada eftersom deras anonymitet hålls genom hela studien. När man gör en kvalitativ forskningsintervju medför det några etiska infallsvinklar som man får ta hänsyn till. Dessa infallsvinklar genomsyrar hela intervjusituationen och återkommer under hela undersökningsprocessen. Att ha de etiska riktlinjerna i åtanke är viktigt i en kvalitativ intervju, särskilt när det gäller ett informerat samtycke från den person som blir intervjuad men också konfidentialitet och konsekvenser enligt Kvale & Brinkman (2009). Författarna benämner denna meningskoncentrering, vilket innebär att intervjusvaren förkortas och det väsentliga lyfts fram. Enligt Vetenskapsrådet (2002) finns det fyra krav på etiska principer som man hela tiden måste ha i åtanke när man arbetar med forskningsintervjuer men också

andra metoder som involverar andra individer till exempel observationer av en barngrupp eller en klass, de fyra kraven finns för att skydda undersökningens deltagare ifall det uppstår en konflikt (Vetenskapsrådet, 2002). Dessa fyra krav kan också hjälpa oss som forskare att planera forskningsprojektet och de kallas *informationskravet*, *konfidentialitetskravet*, *samtyckeskravet* och *nyttjandekravet*. Vi har i vår undersökning tagit hänsyn till dessa fyra krav för att vi ska vara säkra på att vi uppfyller de forskningsetiska principerna. Deltagarna i våra intervjuer har gett oss ett frivilligt samtycke vilket innebär att de har gett oss sitt medgivande till intervjuerna utan några övertalningar eller begränsningar av den personliga handlingsfriheten. Den som deltar i intervjun ska ha rätt till att dra sig ur när som helst dessutom ska de ha rätt till att bestämma under vilka villkor som intervjun ska gå efter (Dalen, 2008). Det är viktigt att deltagaren får information om vad undersökningen handlar om innan de kan fatta sitt beslut om de vill vara med eller inte, dessutom ska de veta om syftet och den övergripande planen i undersökningen vilka metoder som kommer att användas och att deras deltagande är frivilligt (Dalen, 2008).

4.7 Studiens tillförlitlighet

De intervjuade redogörelser kan påverkas av deras beroendesituationer t.ex. att skolledaren och lärarna befinner sig i olika beroendeställningar. Det kan också hända att intervjupersonen inte är helt ärlig i sitt resonemang, eftersom han eller hon berättar det som låter bra och glömmer att berätta hur det verkligen ser ut. Dessutom kan det bli ett bortfall då personen som intervjuas kan känna sig pressad och obekvämt med situationen trots att vi som intervjuar har talat om att vi inte kommer att lämna några namn eller var exakt skolan heter och vilken kommun den tillhör. När den intervjuade känner sig pressad kan den personen hålla inne med information som de själva inte tycker är relevant för de frågor vi ställer. Det kan också vara svårt att få en hel bild över hur verksamheten gör för att få en så bra integration och inkludering som möjligt. Eftersom vi spenderar lite tid i verksamheten för att kunna få en inblick om det de säger om integreringen och inkluderingen fungerar i den aktuella klassen och den aktuella barngruppen. För att få en helt sann bild över hur verksamheten arbetar för en god integrering och inkludering hade man kunnat göra en observation. När vi intervjuade lärarna kände vi att det de sa var sanning och att deras sätt att integrera och inkludera barn och elever i den svenska förskolan och skolan verkade fungera bra när de berättade hur de gjorde. Vi valde att göra en intervju för att vi ville få reda på hur de gjorde för att integrera och

inkludera barn och elever i den svenska förskolan och skolan. Det resulterade i att vi fick så ärliga svar från lärarna och att de är medvetna om sitt arbete kring integrering och inkludering av nyanlända barn och elever i förskola och skola.

5. Resultat och analys

Här går vi igenom våra resultat och analyserar de. Vi kommer kalla kommunerna för kommun A och Kommun B. Vi kommer kalla grundskolorna och förskolorna för förskola 1 och förskola 2. Vi kommer även att kalla grundskolorna 1 och 2 i de olika kommunerna.

5.1 Pedagogerna på Friskvårdsförskolan 1 i kommun A

Vi har intervjuat två kvinnor, en specialpedagog och en förskolelärare på en friskvårdsförskola i sydöstra Skåne. Specialpedagogen har arbetat på förskolan i tio år och har en gedigen utbildning som barnskötare, förskolelärare samt högskoleutbildning inom specialpedagogik och språkstörning. Den andre förskoleläraren har varit där i tolv år och har förskolelärarkompetens. I deras verksamhet finns sju stycken barn från olika kulturer. På den här friskvårdsförskolan berättar läraren att ”vi arbetar utifrån deras intressen” på så sätt integreras de in i verksamheten. ”Vi delar upp barnen i små grupper så att vi kan ”se” alla barn”. Därigenom inkluderas individerna in i den stora gemenskapen. Det finns även ett samarbete mellan föräldrar och förskolan som är viktigt och meningsfullt. Föräldrarna inkluderas i sitt barns värld på förskolan genom daglig kontakt vid lämning och hämtning, föräldramöte, fika som inträffar en gång i månaden, bildspel i hallen, högtider såsom t.ex. lucia, påskfest mm. Vid inskolning och utvecklingssamtal beställs en tolk om behov finns för det.

Lärarna arbetar för att barnen skall känna sig välkomna och känna sig respekterade oavsett kulturell bakgrund, de arbetar för individers kulturer som möts i vardagen i olika projekt och i lekar som förekommer dagligen i förskolan. Förskolan ser de kulturella skillnaderna och bakgrunderna som en tillgång i verksamheten och för barnens framtida utveckling. De ser inga nackdelar med att arbeta med en mångkulturell skola.

Läraren säger ”jag upplever att barnen med grav språkstörning är minst lika inkluderade i språkförskolegruppen som i den ”vanliga” förskolan, där de ofta får en helt parallell roll, på grund av sina språksvårigheter i att ta en bra roll gentemot kompisar och kommunicera på ett fungerande sätt”. De arbetar med att ha ett öppet förhållningssätt och om problem eller konflikter uppkommer tar de tag i dem direkt, oftast i hela gruppen.

5.2 Skolledaren och pedagogen på grundskolan 1 i kommun A

På denna grundskola intervjuade vi en man som har arbetat på skolan i nio år med nuvarande ansvar av omhändertagande av nyanlända elever på skolan och före detta rektor, han har utbildning inom försvarsmakten Officer nivå 4 (major). Vi intervjuade även en kvinnlig lågstadielärare med högskoleutbildning inom specialpedagogik inom olika områden som har arbetat på skolan i nio år på skolan och 37 år som lärare. På skolan finns ett tiotal elever med utländsk härkomst. De intervjuade säger att det inte finns tillgång till en förberedelseklass i kommunen vilket innebär att eleverna kommer till skolan utan några kunskaper i svenska språket. På denna skola har det fått lösa sig akut från fall till fall och vilket ibland har lett till att det inte blivit så bra. De har nu uppmärksammat detta genom att läsa ”Allmänna råd för nyanlända elever” från skolverket och de har en ambition att följa denna. Intervjupersonerna anser att det är och ska få vara en resurskrävande verksamhet som måste startas upp varje gång de tar emot nyanlända barn/ elever. De tror även att en central förberedelseklass där barn/ elever får möjlighet att lära sig lite svenska, innan de slussas ut i skolans verksamhet, de tror även att detta är bättre både för eleven ekonomin. Skolledaren anser att alla elever har en klasstillhörighet och utifrån de möjligheter som finns för att kommunicera och tidigare skolgång kan eleverna delta mer eller mindre i klassens normala undervisning redan från början. Målet är alltid att eleven skall delta i ordinarie undervisning så mycket som möjligt.

Föräldrarna integreras genom tidig information om hur undervisningen för deras barn kommer att gå till och vilka fördelar det är med svenska A undervisning/ bedömning. De använder alltid tolk vid behov. För övrigt gäller samma regler som för alla föräldrar. Det finns mycket mer att göra men de har inte kommit dit anser den kvinnliga läraren. Den manliga skolledaren anser att det är deras svagaste punkt. Han tycker att de inte gör några större insatser riktade mot dessa föräldrar och det innebär naturligtvis ofta att de inte är lika mycket med på banan som de föräldrar som har svenska som modersmål. Han anser även att det kan göra mycket mer och att skolan borde ha ett bättre samarbete med socialförvaltningen.

Skolledaren anser att ”Kommunala riktlinjer för utbildning av nyanlända elever i x kommun”(Dnr 2009.135 616) ger ett bra stöd för hur man kan integrera barn med utländsk bakgrund. Han menar även om de riktlinjerna sedan skall kompletteras med respektive skolas egna rutiner men att det behöver finnas en central förberedelseklass såvida inte behovet är noll inom kommunen, dvs. att det inte finns en enda eller tillkommer en enda elev inom en överskådlig tid. Lågstadieläraren vidhåller att nyanlända elever och elever med lite kunskaper

i svenska ska det finnas en Svenska A undervisning med utbildade Svenska A pedagoger som sammanbetar med övriga lärare. Svenska A läraren skall vara närvarande när bedömningen sker i svenska som andraspråk även skall en tydlig och noggrann information om hur bedömning och fördelarna med Svenska A innebär förmedlas både till eleven och föräldrarna. Det skall vara en fördel för eleverna att gå i Svenska A undervisning och att de lyckas i andra ämnen med hjälp av den. Läraren poängterar att skolan har en hel del att lära när det gäller hjälpmedel som kan underlätta för utländska elever i den ordinarie undervisningen tex läromedel på elevens hemspråk, ständig tillgång till datorer med lexikon och översättningsmöjligheter. Hennes önskan är att hemspråklärarna får en arbetssituation där det är möjligt att samarbeta med övriga lärare. I ett sådant arbete kan man hjälpa eleverna att förstå innehåll och begrepp i olika ämnen. Man kan också ännu mer uppmuntra eleverna att föra fram sina åsikter och kunskaper i ett ämne om de får stöd av en hemspråklärare. Läraren tycker att man alltid skall använda sig av en tolk till möten med föräldrar och aldrig låta eleven tolka. Vi lärare skall alltid försöka leta efter fördelarna med att ha fler kulturer representerade i skolans verksamhet och utnyttja dessa menar läraren.

I dagens samhälle anser läraren att det är en stor nackdel för de barn som går i en skola där det inte finns några elever alls med utländsk bakgrund eftersom den inte speglar hur vårt samhälle ser ut. Det kan vara en nackdel när antalet utländska elever överskrider hälften eftersom det kan bromsa integrationen i det svenska samhället för de utländska barnen och utvecklingen i svenska språket kan hämmas för både svenska och utländska barn. Skolledaren undervisar själv inte men han tycker att mångfald/ mångkultur ger mer spänning och utveckling, man brukar säga att motsatsen till mångfald är enfald.

När vi ställde frågan om att alla barn inkluderas i den pedagogiska verksamheten och i undervisningen svarade läraren att vi lärare på skolan försöker göra så mycket anpassningar som är möjligt för att alla elever ska kunna delta i klassens undervisning. Det gäller både elever med både utländsk bakgrund och elever med någon form av problematik. När elever får extra stöd utanför den ordinarie undervisningen är det hela tiden med en ambition att eleverna ska gå tillbaka, alternativt komma in i gruppen, så fort som möjligt igen. Dessa ansträngningar garanterar inte att eleven inkluderas i verksamheten. Läraren anser att inkludering är en känsla hos individen och ofta är kamraterna en stor del i om eleven lyckas eller inte, men även den biten arbetar vi aktivt med. Skolledaren anser att det är svårt att svara entydigt på om barn inkluderas i den pedagogiska verksamheten och i undervisningen han menar att han har haft

ambitionen att ge det extrastöd som behövs för att eleven ska klara att självständigt gå i skolan. Han påpekar att det inte är alltid så att tilldelade resurser alltid samverkar med ambitionen, men att de har för det mesta ”spänt bågen” lite extra för barn med utländsk bakgrund. Han tycker också att lärarna i ordinarie undervisning skulle kunna anstränga sig ytterligare lite för att kommunicera och anpassa undervisningen för att på så sätt ge eleven fler tillfällen att delta i klassens ordinarie undervisning.

Läraren anser att hon bidrar till en bra integrering och inkludering av elever med utländsk bakgrund genom att ha gått en svenska A utbildning och att hon bidrar med en bra kvalitet som arbetslaget också gör.

Läraren tycker även att den svenska skolintegrationen är jättebra om man läser på skolverkets hemsida om alla intensioner och råd för hur den skall se ut, men i verkligheten ser det annorlunda ut. Men på alla områden måste man sikta mot stjärnorna, givetvis finns det mycket kvar att göra. Skoledaren tror och tycker att de i verksamheten försöker göra ett gott jobb, men ibland kan han tycka att man skulle kunna tillämpa lite andra krav och bestämmelser på de som hamnar i skarven mellan grundskola och gymnasieskola där har nog Sverige tappat många elever.

5.3 Lärare och rektor i grundskolan 2 i kommun A

Läraren är behörig i 4-9 i SO ämnena men har även behörighet i Svenska och har arbetat på skolan i elva år. Rektorn som vi intervjuat har en förskoleutbildning, rektorsutbildning med diverse ledarkurser och har också arbetat på skolan i elva år med olika befattningar. Läraren berättar att han har två elever med annan härkomst. Rektorn har inte en aning om hur många elever det finns på skolan med annan kulturell bakgrund.

Elever som är nyanlända integreras så fort som möjligt i skolan med extra undervisning i svenska språket talar rektorn om samtidigt påpekar hon att det inte finns någon förberedelse klass i kommunen. Saknar eleven det svenska språket helt och hållet så finns individuell undervisning eller i en mindre grupp, därefter slussas eleven ut i ordinarie lektioner i den takt eleven verkas vara redo. Rektorn lägger över ansvaret på pedagogerna när det gäller integrering och inkludering av föräldrarna till dessa barn. Medans läraren berättar att denna integrering och inkludering sker på så vis som för övriga elever på skolan, den enda skillnad

är att eventuell tolk kan förekomma vid behov. Men han tillägger att man inte får glömma ett aktivt engagemang och en positiv inställning av både lärare och ledning.

Läraren anser att språket är viktigt arbetsområde när man integrerar och inkluderar elever i undervisningen, fokus på att hantera och utveckla språket. Detta bör även inkludera ämnen inom SO och NO för att eleverna fortare skall komma in i skolans verksamhet. Rektorn önskar att kommunen hade tagit mer ansvar för dessa nyanlända elever och startat en förberedelse klass för dem så att eleverna får en stabilare grund i språket innan de slussas ut i ordinarie undervisning.

Läraren anser att det finns många fördelar med att undervisa i en mångkulturell skola för om skolan har en kultur som ger alla elever möjlighet att vara den de är, genom t.ex. tydliga och efterlevda regler. En öppen attityd och ett elevbemötande som är fyllt med intresse och respekt, där man bygger upp ett förtroende mellan elever och personal så kan den mångkulturella skolan ge varje elev insikt om att varje individ är unik. Detta är en bra grund för vidare utveckling i livet och en minskad misstro mot det som avviker från det ”normala”, vilket leder till rasism mm. Läraren tror om att det är en nackdel med en skola med bara ”invandrare” eller bara ”svenskar” för det försvårar integrationen och ger elever en fel bild hur samhället ser ut i verkligheten och skapar klyftor och utanförskap som leder till främlingsfientlighet. På denna fråga har rektorn inga svar mer än att mångkultur berikar alla människors liv.

Rektorn tycker att elever inkluderas i verksamhetens undervisning ganska bra om man ser till de resurser de har tillgång till. Läraren menar att inkluderingen skulle kunna förbättras betydligt för de elever som är helt nyanlända.

Läraren anser sig vara en bra förebild till alla elever oavsett vilken kultur de kommer ifrån, man skall behandla alla lika och vara tydlig i kommunikationen och vad man vill förmedla till eleverna. Rektorn har ingen kommentar.

På frågan om den svenska skolintegrationen svarar rektorn att det finns mycket mer att göra och utveckla. Läraren anser att samhällets uppbyggnad påverkar den skolans integration och att det är i samhällets struktur som förändringar bör ske för att man skall kunna förändra mer i skolans värld.

5.4 Pedagogerna i förskola 1 kommun B

Vi har intervjuat en kvinnlig förskolelärare som har jobbat på förskolan i 12 år. Hon har också en utbildning i svenska 2 och i mångkulturism. I hennes aktuella barngrupp finns sex olika kulturer representerade och då har hon även räknat med svenska.

På den förskolan hon arbetar på, integreras de nyanlända barn genom en resursavdelning där de börjar sin förskoletid, det är meningen att de skulle vara där en kortare tid för att sedan förflyttas in i den vanliga verksamheten men en del barn fick vara där längre. De visar olika saker genom handling ”mycket mer att visa allting genom handling liksom det räcker inte att säga tvätta händerna” berättar läraren. För tillfället kommer barnen direkt in i verksamheten på grund av renovering. De nyanlända barnen tas emot på samma villkor som de barn som kan det svenska språket vid behov tillsätts en tolk. Föräldrarna integreras på så sätt att det används tolk vid behov, till exempel vid inskolning och utvecklingssamtal. Lärarna brukar ha en träff för föräldrarna där de får ta med sig någon maträtt från sitt hemland och träffa personal och de andra föräldrarna. Det förekommer även att föräldrarna visar någon dans från sitt hemland, dessutom försöker lärarna locka in föräldrarna i verksamheten för att visa bilder på vad barnen har gjort under dagen det finns också bildspel i hallen varje dag. De pratar också med föräldrarna om hur deras barn har haft det under dagen, om de har gjort något speciellt om de har ätit bra.

Hon berättar ”en avdelning med färre barn och hög personaltäthet är jättebra men problemet där att det inte fanns några svenska barn, vissa perioder var det många barn som pratade samma språk då fick de på något vis bara svenskan från oss”. Det finns ett problem och det var att det inte finns några svenska barn, det finns perioder då många barn pratar samma språk och då får barnen svenskan endast från förskolelärarna. Hon tycker att det är bra att blanda barn som kan det svenska språket med de som inte kan det så bra. Ett samarbete mellan olika avdelningar tror hon skulle vara en god förutsättning för utveckling inom det svenska språket. ”Framför allt är det viktigt att själv tycka att det är intressant med olika religioner och kulturer. Fördelar är att få all kunskap från olika religioner och kulturer” (Pedagog förskola 1 kommun B).

Fördelarna med att arbeta i en mångkulturell förskola är bland annat all kunskap man får om alla religioner och om olika traditioner. Det är roligt att arbeta i en mångkulturell eftersom man stöter på olika kulturer berättar förskoleläraren. Nackdelar kan vara att det är tungt eftersom en del barn har varit med om hemska saker. Det kan vara särskilt tungt att ta emot

barn från krigsdrabbade länder eftersom det kan vara jobbigt både psykiskt och fysiskt berättar hon. Att vara tydlig och konkret kan vara ansträngande. Föräldrakontakten mellan en förälder från ett annat land är inte alltid densamma som med en förälder som är uppvuxen här i Sverige, ”det blir inte samma föräldrakontakt på en avdelning med mycket invandrabarn om man jämför med en avdelning med svenska barn”. Egentligen är det här ingen nackdel heller menar hon eftersom föräldrarna uppskattar den kontakt som finns mellan förskoleläraren och förälder. Ibland uppstår det kulturkrockar vilket också är en nackdel berättar hon.

När vi ställde frågan om hon upplevde att alla barn blev inkluderade i den pedagogiska verksamheten svarade hon att alla barn är olika, och då menar hon att det tar längre tid för vissa barn att bli inkluderade medan det kan ta kortare tid för andra barn att bli inkluderade i verksamheten. Hon berättar att alla barn till slut blir inkluderade i verksamheten och att det många gånger påverkas av det barnen har med sig i bagaget.

När läraren skulle svara på den fråga som handlade om hur hon/han kunde bidra som lärare för att eleverna ska få en så bra integration som möjligt, tyckte hon att det är viktigt man som pedagog visar sig intresserad av barnens kultur. Hon ger ett exempel där man som pedagog kan fråga barnen vad äpple heter på deras modersmål. Hon tror också att föräldrarna uppskattar om man som pedagog visar intresse för vad de bodde någonstans i deras hemland. När barn pratar sitt hemspråk tycker hon att man som pedagog ger respons till barnen i alla fall för att uppmuntrar de istället för att säga att jag förstår inte vad du säger. Det är också viktigt att man som lärare är tydlig och konkret i samlingarna och visar bilder anser hon. När de läser en saga använder de sig av bilder eller saker för att barnen ska förstå vad den handlar om.

5.5 Förskola 2 i kommun B

Vi intervjuade en förskolelärare och en barnskötare som hade jobbat på förskolan 12 respektive 2 år. De berättar att det finns fyra olika kulturer representerade i barngruppen.

De integrerar barn med utländsk bakgrund genom observation. De berättar att de observerar var barnen är i sin utveckling, på så sätt utmanar lärarna barnen därefter. De lägger också vikten på att utgå ifrån barnens intressen. För att integrera föräldrarna i verksamheten har de dropp in fika där föräldrarna får träffa varandra. De har också föräldramöten när föräldrarna kommer och ska lämna eller hämta sina barn pratar lärarna mycket med dem, om hur barnen

har haft det under dagen. För att inkludera barnen i den pedagogiska verksamheten berättar förskoleläraren att de arbetar mycket med bilder. De lägger också stor vikt vid språket. Att vara tydlig och visa intresse för barnens kultur är också ett sätt att inkludera barnen i barngruppen och den pedagogiska verksamheten.

Fördelarna med att arbeta i en förskola med många olika kulturer är att man som lärare får en större öppenhet för olika kulturer menar förskoleläraren och barnskötaren. En nackdel är att det kan bli missförstånd där vi inte förstår vad barnen menar anser förskoleläraren och barnskötaren. Förskoleläraren och barnskötare anser att alla barnen blir inkluderade i den pedagogiska verksamheten.

När vi ställde frågan om hur man som lärare kan bidra till att barnen ska få en så bra integration som möjligt, svarade förskoleläraren att om man visar bilder och är tydlig under till exempel samlingar blir det en bra integration i barngruppen. Förskoleläraren svarade att visa sig intresserad av barnens kultur var en bidragande faktor till en god integration. Även arbetet med språket är en faktor som leder till en god integration berättar förskoleläraren. När vi ställde frågan till barnskötaren berättade hon att arbetet med språket gynnar en god integration.

Sista frågan vi ställde var vad lärarna ansåg om den svenska skolintegrationen. Svaret vi fick av förskoleläraren var att det bör vara en balans i barngruppen.

5.6 Grundskola 1 i kommun B

Vi intervjuade en kvinnlig lärare med mellanstadielärarexamen. Hon har också en utbildning i svenska som andra språk dessutom har hon varit med i ett pedagogiskt program som heter Abrahams barn. Det här programmet fokuserar på att lärarna ska hitta likheter mellan de tre Abrahams religioner det vill säga kristendom, islam och judendom. Hon har arbetat som lärare i 34 år och hon har arbetat i tre år på den skola hon är nu. Hon har arbetat inom samma skolområde i 20 år. Det finns sex olika kulturer representerade i skolan.

De eleverna med utländsk bakgrund finns ute i klasserna. De nyanlända eleverna kommer från slussen vilket är den allra första anhalten de får vara på innan de kommer till skolan, där de reder ut vilken skolgång den nyanlända eleven har haft i sitt hemland. När de kommer till skolan får de börja i en förberedelseklass. De går i förberedelseklassen tills de kan det svenska

språket ganska bra, sedan slussas eleverna ut i sina starka ämnen till exempel matematik, bild, musik, ”det är bra att gå ut i ämne som är strakt då är det är lättare att förstå” för att eleverna ska känna att de kan ämnet och inte förhindras helt av språkets svårigheter. De deltar i den praktiska verksamheten såsom slöjd och idrott och i dessa ämnen medverkar barnen i ganska tidigt menar läraren. När de nyanlända eleverna hanterar det svenska språket blir de placerade i en klass men fortsätter att läsa svenska som andraspråk. En del elever får ha ett stöd i de vanliga klasserna. Eleverna får också läsa sitt modersmål. Skolan försöker integrera eleverna så fort som möjligt berättar hon.

När vi frågar läraren om hur föräldrarna integreras i skolan, säger hon att det inte är lätt. Hon berättar att de har gjort många försök under åren ”i många kulturer är att skolan sköter sig själv”. Ett tag hade de föräldramöten i mindre grupper, och då upplevde de att föräldrarna var mer benägna till att komma. När hon jobbade på en annan skola i samma områden hade de projekt där de uppmuntrade föräldrarna till att vara delaktiga. Hon berättar att föräldrarna kommer på utvecklingssamtalen och då ringer de in en tolk när det behövs, vilket hon anser är viktigt.

Lärargruppen planerar verksamheten på så sätt att barn med utländsk bakgrund får gå i en förberedelseklass där de sedan slussas ut i klassen. Eleverna får fortsätta att läsa svensk som andra språk. Så småningom slussas eleverna ut i de ordinarie klasserna. Läraren berättar att många elever inte har lärt sig engelska från sitt hemland. På så vis blir engelskan mycket svår för dessa elever. Till nästa år ska lärarna planera så att alla elever i en årskurs har engelska samtidigt så att någon plockar ut en basgrupp i engelska med de elever som behöver lära sig engelska från grunden. Läraren påpekar att det är eleverna som för det mesta står för den sociala integrationen, genom att barnen gärna grupperar sig med ungdomar med samma språk och kultur. De nyanlända eleverna får en fadder som talar samma språk, på så vis får eleven både sitt språk och svenskan. Läraren anser att det inte finns någon speciell integration i skolans verksamhet det är för det mesta ett mentorskap.

Fördelarna med att arbeta i en mångkulturell skola är bland annat att man som lärare lär sig mycket om hur individer ser på olika ting. Det finns också massor möjligheter att lära sig om språk och kultur menar läraren. Hon nämner att det ofta är klasser med mycket stök i klasserna men ”det finns mycket entusiasm”. Nackdelar är att det finns kulturkrockar, läraren beskriver att en del föräldrar som ställer omåttliga krav på sina barn, det finns föräldrar som

bara vill veta om deras barn är etta eller två i klassen. Ibland säger en del föräldrar att ge min son en örfil så blir han tyst. Det finns också föräldrar och barn som har svårt att respektera våra värderingar här i den svenska skolan. ”Många föräldrar anser att demokrati och ansvar är som att man får göra vad man vill och följa lite regler i princip”.

Läraren upplever att inte alla eleverna inkluderas i undervisningen på grund av elevernas låga språknivå. Det innebär att det blir för lite tid för de eleverna att förstå en text menar läraren. Hon berättar också att den låga språknivån slår igenom i alla ämnen. ”Jag upplever att den låga språknivån slår igenom på alldeles för många sätt i olika ämnen väldigt många elever som inte når målen i kärnämnen, de når inte sina mål [...] många gånger skulle det behövas en stödlärare modersmållärare ute i klasserna.”

När vi ställde frågan om hur hon utnyttjade möjligheter och problem som uppstår i en mångkulturell klass, berättar hon att man som lärare bör träna sig i att se saker utifrån olika synpunkter vilket också gäller eleverna. Så menar hon att som lärare frågar elever med utländsk bakgrund om vad olika saker heter på deras språk. Att ha en mångkulturell almanacka i klassrummet är också en tillgång, för i den finns alla helgdagarna i hela världen och då kan barnen berätta om just vad en specifik helgdag innebär för honom eller henne, berättar hon. Om man jobbar med svenska ordspråk kan be barnen att fråga sina föräldrar vad det heter på deras hemspråk. Hon menar också att ett nära samarbete med modersmållärare kan bidra till att barnen lär sig det svenska språket med hjälp av sitt hemspråk.

Läraren menar att den svenska skolintegrationen har lyckats lite bättre än i det övriga samhället. Hon tycker också att det är viktigt att det finns ekonomiska resurser som till exempel modersmålundervisning. Hon anser att viljan till integration finns i skolan. Hon tror att integration kan ta en generation för att få en så bra integration som möjligt.

5.7 Resultatanalys

I resultatanalysen kopplar vi samman resultatet som framkom i intervjuerna till litteratur vi använt oss av som relateras till det sociokulturella perspektivet.

Vad vi klart kunde se var att samtliga skolor tyckte det var viktigt och meningsfullt att föräldrarna inkluderas i sitt barns värld inom skolans verksamhet men att detta sker på olika vis. Bozarslan (2001) anser också att det omöjligt att starta en god integration om lärarna inte

har en god föräldrakontakt. Vilket Bozarsaln som menar att föräldrakontakten är viktig för de föräldrar som inte kan det svenska språket. Författaren menar också att de nyanlända föräldrarna känner att det är meningsfullt att ha en god kontakt med lärarna i verksamheten. I enlighet med Lpo 94 är det viktigt att nyanlända elever och deras familjer skall uppleva trygghet när de kommer till svensk skolan. Skolans uppgift är att förklara elevens och vårdnadshavarens rättigheter och skyldigheter och klargöra vilka mål och strävande utbildningen har. Vi ser dock en stor skillnad för hur integrationen ser ut i förskola gentemot grundskolan. Även om rutinerna ser olika ut kan vi se att både skolledare och lärare på de olika skolorna är engagerade i hur integrationen av de nyanlända eleverna och deras tidigare erfarenheter, kulturella bakgrund och språk har sett ut. Lärarna skapar med detta ett bra sätt för eleverna att socialiseras in i den svenska skolan. Säljö (2000) menar att med ett sociokulturellt arbetssätt integreras den nyanlända eleven i skolans sociala omgivning på bästa tänkbara sätt som överensstämmer med skolans uppdrag och värdegrund (Lpo 94).

I vår studie framkom det även att alla grundskolorna har någon form av förberedelseklass medan förskolan integrerar det nyanlända barnet direkt in i den ordinarie barngruppen. Båda tillvägagångssätten har sina fördelar och nackdelar. I grundskolan placeras nyanlända elever i en förberedelseklass vilket har sina nackdelar enligt lärarna som anser att det ger en brist av gemenskap och socialinteraktion med det svenska språket. Vygotskij i Lindqvist (1999) menar att en social interaktion mellan elever och lärare är en förutsättning för utveckling, som dessutom leder interaktionen till att eleverna kommer till den proximala utvecklingszonen. Vygotskij enligt Lindqvist (1999) menar att miljön har stor betydelse för barns utveckling, därför är det viktigt att läraren skapar miljöer som leder till att barnen kan utvecklas på bästa och möjliga sätt. En social miljö leder till att barnen får höra det svenska språket från kamrater och lärare och på så sätt skapas en interaktion som resulterar i att barnen kan lära sig det svenska språket med hjälp av den miljö läraren skapar tillsammans med barngruppen. Lunneblad (2009) hävdar genom sin undersökning att de barn och elever som inte kan det svenska språket, kan uteslutas från gemenskapen på grund av deras svenska språksvårigheter, därför att språket blir den gemensamma nämnaren för en god gemenskap i en klass eller barngrupp. Lärarna på förskolorna påpekade även att de nyanlända barnen snabbt kom in i barngruppens samspel och på det viset lärde sig språket fort. Lärarna i förskolorna jobbar mycket i smågrupper för att alla barn ska ses och känna sig som en del i gruppens gemenskap. I förskola 1 i kommun B arbetar de på så sätt att de barn som kommer från ett annat land får

gå på en avdelning där det finns färre barn och fler lärare, på så sätt kommer barnen att kunna lära sig det svenska språket innan de blir utslussade till olika avdelningar på samma förskola där fler barn kan det svenska språket. Det här kunde vara en nackdel för att många gånger kom det barn till den lilla gruppen från samma land och då menar läraren att de bara fick det svenska språket från lärarna. Ett samarbete med de andra avdelningarna där det finns fler barn som kan svenska skulle kunna främja den språkliga utvecklingen hos de barn som har svårigheter i det svenska språket. De lärare som arbetar med barn från andra länder har en uppgift att väcka barnens intresse för det svenska språket. Att skapa ett intresse hos barnen och få de intresserade är en stor fördel, för då vill barnen lära sig språket för att de själva tycker att det är intressant (Lindqvist, 1999). Medan man i grundskolan försökte slussa ut eleverna successivt från förberedelseklasserna för det är viktigt med en klasstillhörighet och utifrån de möjligheter som finns att kommunicera kan eleverna delta mer eller mindre i klassens normala undervisning. Målet på de flesta grundskolor är att eleven skall delta i ordinarie undervisning så mycket som möjligt. Enligt det sociokulturella perspektivet är språket det viktigaste redskapet för att en elev skall kunna skapa kommunikation och gemensam praktisk tillämpning i sin omgivning (Lindqvist, 1999).

Av resultatet kan vi även utläsa att varje elev får en organiserad skolintroduktion med individuell utvecklingsplan och att lärarna tar hänsyn till barnets individuella behov och livssituation. Hundeide (2006) förklarar att barn som kommer från ett annat land ofta kommer från bra sociala förhållande och har haft ett normalt liv i sitt hemland, men att dessa har krossats genom krig, naturkatastrofer etc. barnen har dessa upplevelser med sig till det nya landet, och måste därför gå igenom en svår anpassningsprocess. Det kan då leda till att det tar längre tid för barnen att komma in i barngruppen. Att se till elevens individuella behov och livssituation främjar elevens fortsatta lärande och kunskapsutveckling (Lpo 94). Vygotskij i Lindqvist (1999) hävdar att barns intressen är den naturliga drivkraften för att kunna lära sig något. En psykologisk lag lyder: ” innan du försöker att uppmana barnet till någon aktivitet, intressera det då för denna, se till att upptäcka om det är moget för den, att det spänner alla krafter som behövs för den och att barnet självt kommer att vara aktivt och läraren bara handleder och inriktar dess verksamhet” (Lindqvist, s. 56 1999).

6. Diskussion

Nu har vi gått igenom studiens resultat. Vi kommer att fortsätta med att diskutera studien och sammankoppla med litteraturgenomgången. I vår studie har det framkommit det finns skillnader i hur kommunerna integrerar och inkluderar barn och elever med utländsk bakgrund i skola och förskola. Vi kommer att diskutera våra resultat utifrån våra frågeställningar och intervjuer samt gör en koppling till litteraturen. Nedan följer en diskussion om hur förskolan arbetar med integrering och inkludering, därefter kommer en diskussion om grundskolans arbete kring integrering och inkludering.

6.1 Hur integreras nyanlända eleverna i den svenska skolan?

Förskolan:

Yngre barn som kommer till förskolan får börja i de barngrupper som finns på förskolan. I förskola 1 i kommun B börjar de nyanlända barnen på en avdelning med många lärare och lite barn innan de får börja på en avdelning med fler barn och färre lärare. Barn som blir integrerade direkt i en barngrupp bemöts på samma sätt som andra barn som kan det svenska språket bättre eller svenska som modersmål. Bozarlan (2001) ansåg att man som lärare ska bemöta barn helt oförutsättningslöst innan man som lärare sätter en stämpel på det som barnen gör. När vi intervjuade lärarna framkom det att de inte satte någon stämpel på barnen för att de kommer från ett annat land. I förskola 1 i kommun A jobbar lärarna för att alla barn ska känna sig välkomna oavsett kulturell bakgrund, det anser vi att det är en god förutsättning för att integrationen av barnen kan bli så bra som möjligt. Eftersom förskolelärarna jobbar för att alla ska känna sig välkomna kan det leda till att barnen med utländsk bakgrund känner sig välkomna och då blir det lättare för de att komma in i barngruppen. I förskola 1 i kommun B får barnen samma möjligheter till utveckling eftersom de får tillgång till att prata med lärarna och behöver inte känna att de inte får någon uppmärksamhet, eftersom det är mindre barn i gruppen. Att jobba på det här sättet i mindre grupper med nyanlända barn kan vara bra för att lärarna får tid till att hjälpa barnen med språkutvecklingen och barnen kan hjälpa varandra. En nackdel med att arbeta med nyanlända barn i en och samma grupp kan vara att de bara får det svenska språket från lärarna. I Lpfö 98 står det att vi som lärare ska utgå ifrån barnens intressen. Att integrera barn utifrån deras intressen leder till en lustfyllt lärande.

Grundskolan:

Det är stor skillnad på integreringen av utländska elever mellan de två kommunerna som vi har undersökt. I kommun A finns det ingen tillgång till någon förberedelse klass i kommunen utan den integration som sker av dessa elever har skolan själv ansvar för. Här löser skolan elevens integration från fall till fall vilket ibland inte har blivit så bra. Men de eleverna utan det svenska språket får individuell undervisning eller undervisning i grupp i svenska språket innan de slussas ut i ordinarie undervisning och klass. Rabe (1996) förklarar att i en välfärdsstat är det en rättighet att få delta i samhällets aktiviteter och att särbehandling föder ofta tragik för de drabbade, men ur samhälligt perspektiv handlar det oftast om merkostnader av olika slag. Samtidigt som demokrati ur samhällets perspektiv pekar på allas deltagande är viktigt men inte alltid perfekt, men med en fungerande integration som introduceras tidigt i förskola och grundskola kan man öka gemenskapen i andra verksamheter längre fram. Vidare anser Rabe (1996) att integration betyder något helt som inte kan eller ska delas och i utvecklingen som sker i skolans värld genomför man en återskapande av att sammanföra elever med olika förutsättningar med förhoppningen att detta skall leda till en helhet.

Medan integrationen i kommun B sker integrationen genom en så kallad sluss där eleverna utreds innan de skickas ut till en förberedelse klass där eleverna undervisas tills dem hanterar det svenska språket relativt bra. Sedan slussas eleverna vidare ut i ordinarie undervisning och klass men under tiden som eleverna deltar i förberedelseklassen är dem med i viss undervisning såsom gymnastik och slöjd. När de avslutat förberedelseklassen fortsätter eleverna läsa svenska som andra språk och har tillgång till stöd i de vanliga klasserna. Eleverna har dessutom möjlighet att läsa sitt modersmål. Skolan försöker att integrera eleverna så fort som möjligt.

I båda kommunerna anser man att det är viktigt att integrationen sker så fort som möjligt som Lunneblad (2009) skriver att välfärds politikens mål är att utjämna och blanda, då är utbildningen ett viktigt verktyg för att få grupperna att blandas. Att blanda människor har målet innefattas av att det ska finnas platser som människor med olika kulturella bakgrund får möjlighet att träffas.

6.2 Hur anser lärare på en skola att man bör arbeta för att integrera och inkludera nyanlända elever?

Förskolan:

Lärarna i studiens undersökning var ganska överens om att man ska vara tydlig och konkret i sitt ledarskap. I förskola 1 i kommun B jobbar de mycket med bilder och handlingar när de förklarar olika saker för barnen. Läraren i förskola 1 berättade att det inte ibland är tillräckligt att säga till barn som inte förstår det svenska språket att de ska gå och tvätta händerna, utan lärarna får visa barnen vad de menar med att tvätta händerna för att barnen ska förstå vad som ska göras. Lärarna var också överens om att man ska använda mycket bilder för att barnen ska bli integrerade och inkluderade i verksamheten.

I friskvårdsförskolan i kommun A inkludera de barnen genom att arbeta i mindre grupper, och de känner att det här sättet att arbeta leder till att alla barnen blir inkluderade i gemenskapen. På så vis kan vi sammanfatta att de lärare som jobbar här anser att så bör man jobba för att inkludera barnen. I förskola 1 i kommun B anser lärarna att om man blandar de barn som har svårt med svenska språket med de barn som kan det svenska språket, kan leda till en god integration. Lunneblad (2009) nämnde att målet med integration är att blanda olika kulturer med varandra, för att det ska ske naturliga möten mellan dessa i förskolan.

Enligt Säljö (2000) är kommunikationen viktigt för barns utveckling, när barn som har svårt med det svenska språket blandas med barn som kan det svenska språket bättre leder till att de barn som har svårt med språket får hjälp att utveckla detta genom interaktionen, på så sätt blir de inkluderade i gemenskapen i barngruppen.

I förskola 2 i kommun B anser de precis som förskola 1 i kommun B att om man visar intresse för barnens kultur är ett uppskattat sätt att inkludera barnen på. De menar att om lärare visar sig intresserad av individen blir det en positiv upplevelse för barnet. Det blir en positiv upplevelse därför att då kan barnet känna att det är viktigt och att en vuxen är intresserad av mig. Läraren i förskola 1 i kommun B berättar också att som lärare ska ge respons på allt barnen säger oavsett språk, för då blir det ett lärandetillfälle för både barn och vuxen. Det kan handla om en situation att barnen ser en katt utanför förskolans fönster och hittar inte ordet katt på svenska och säger det på sitt eget språk till läraren, då kan läraren säga menar du katten, det leder till att barnet får reda på det svenska ordet katt och läraren får reda på vad katt heter på barnets modersmål.

Grundskolan

I kommun A finns det önskemål av en central förberedelseklass i kommunen där elever har en möjlighet att lära sig lite av det svenska språket innan de slussas ut i ordinarie klass och undervisning, det skulle underlätta både för ekonomin för eleverna. Det finns även behov av mer samarbete emellan hemspråklärarna och ordinarie lärare på den ena skolan i kommun A, i ett sådant arbete kan man hjälpa eleverna att förstå innehåll och begrepp i olika ämnen. Lärarna kan också uppmuntra eleverna att föra fram sina åsikter och kunskaper i ett ämne om de får stöd av en hemspråklärare. I kommun A finns det behov av att skolan har en hel del att lära när det gäller hjälpmedel som kan underlätta för utländska elever i den ordinarie undervisningen t.ex. läromedel på elevens hemspråk, ständig tillgång till datorer med lexikon och översättningsmöjligheter. Det är viktigt att läraren hittar hjälpmedel för att kunna kommunicera med eleven för att kunna utveckla barnens intressen måste det vara sammankopplat med något som de är intresserade av, även att det redan är känt hos individen. Det innebär också att det ska innehålla nya verksamhetsgrenar för annars blir det utan resultat enligt Lindqvist (1999). Det som är alldeles nytt eller det som är gammalt kan inte väcka intresse eller intressera oss för ett ämne eller händelse. Därför är det viktigt att vi gör ämnet eller händelsen till en personlig angelägenhet till eleven och på så sätt kan vi vara säkra på att individen är intresserad vilket blir en framgång, eftersom elevens intresse blir ett nytt intresse för eleven (Lindqvist, 1999).

I kommun B anser läraren att ett nära samarbete med modersmåslärare är viktigt för eleverna lära sig mycket av det svenska språket med hjälp av sitt hemspråk. Enligt Vygotskij (1986) handlar inlärning om att generera förståelse för kunskaper igenom att frambringa grundläggande sammanhang och att lärandet är effektivast när undervisningen och förklaringarna ligger steget före det eleven klarar individuellt. Vygotskij förklarar att kunskap i ett andraspråk lätt kan bli svårt att koppla till abstrakta begreppen och konkreta uppfattningar till praktiska kunskaper. Därför anser Vygotskij att det är betydelsefullt med förklaringar och en tydlig form i undervisningen. Även Lindqvist(1996) anser i sin undersökning att det krävs ett ökat gemensamt arbete mellan modersmåslärare och de övriga lärarna. Lindqvist påvisar i sin undersökning att det finns skillnader mellan skolledarens tolkning och lärarnas tänkesätt.

6.3 Hur bidrar läraren till att elever med utländsk bakgrund ska få en bra integration och inkludering?

Förskolan:

För att barnen ska få en så bra integration som möjligt jobbar lärarna i friskvårdsförskolan med att se barnens olika kulturer som en tillgång i gruppen. De arbetar aktivt för att det ska ske naturliga möten med olika kulturer i barngruppen. Enligt Bozarslan (2001) är naturliga möten med andra kulturer en tillgång för att integrera och inkludera barn med utländsk bakgrund. Dessa naturliga möten sker hela tiden i förskolan. Lärarna i friskvårdsförskolan i kommun A anser precis som Bozarslan (2001) att naturliga möten mellan kulturerna sker i förskolan såsom i leken och i planerade aktiviteter. Personalen arbetar också med ett öppet förhållningssätt till alla barnen när det uppstår konflikter. Ett öppet förhållningssätt till alla barnen i verksamheten är en förutsättning för att barnen ska kunna få en så bra integration och inkludering som möjligt tolkar vi att de menar.

I förskola 1 i kommun B anser att intresset för barnens kultur är en förutsättning för att integrationen ska bli så bra som möjligt. Att ha en tät föräldrakontakt är också en förutsättning för en så bra integration som möjligt vilket friskvårdsförskolan i kommun A också tryckte på under intervjun med dem. Många föräldrar uppskattar om man frågar var de bodde i sitt hemland berättar läraren i förskola 1 i kommun B. Läraren berättar att en rik användning av bilder leder till en så bra integration som möjligt. Förskola 2 i kommun B anser också att visning av bilder bidra till en god integration.

Vi kan håll med om att bilder är ett bra verktyg att använda för att visa vad man som lärare menar när vi säger till exempel äpple, visar man en bild ser barnet vad pedagogen menar och då förstår barnet det svenska ordet äpple. Att vara tydlig och konkret var något förskolorna ansåg var viktigt för att integrera barnen i barngruppen. Om man som lärare är tydlig och visar något konkret för barnen leder till att de får en större förståelse för det läraren försöker förmedla. Lärarna i förskola 2 i kommun B påpekade att arbetet med språket är en stor bidragande faktor till en god integration. Om lärarna jobbar mycket med det svenska språket leder till att barn med utländsk bakgrund känner att de hör till gemenskapen i gruppen, ju mer svenska barnen lär sig blir barnen mer och mer integrerade och inkluderade i den svenska förskolan.

Grundskolan:

Läraren i kommun B försöker integrera och inkludera elever i olika sorts material som eleven kan anknyta till olika kulturer t.ex. en almanacka så man kan jämföra svenska helgdagar med sitt hemland. Genom detta kan eleven berätta om sina traditioner och lära svenska traditioner detta bidrar till att hela klassen lär sig om nya kulturer. Lärarna skall börja med att ge nyanlända elever faddrar som talar samma språk, på så vis får eleven både sitt eget språk och svenska språket. Roth (1998) skriver att interkulturalitet ger uttryck åt att kunskapsförmedlingen är relationer mellan olika kulturella perspektiv och att människors kunskaper uppstår när man samverkar med varandra med utgångspunkt i gemensamma dialoger. Roth (1998) anser att en mångkulturell undervisning består av att den skall bedrivas så att den underlättar elevens förståelse för andra kulturer än den egna. Genom att låta elever vara delaktiga i integreringen och att använda sig av kommunikation kommer eleven att bli medveten om att lärande och utveckling inte ser ut på samma sätt i olika miljöer. Enligt Säljö (2000) är vi lärare som innehar all kunskap som elever vill lära sig och då måste vi ha tillgång och förståelse för de artefakter vi använder i lärandet. Enligt Säljö (2000) så kommer dessa kunskaper och färdigheter från insikter och handlingsmönster som har byggts upp historisk i ett samhälle där vi blivit delaktiga genom interaktion med andra människor. Det är genom denna interaktion som sociokulturella resurser skapas men också så de förs vidare.

Läraren i kommun A anser sig vara en bra förebild för alla eleverna oavsett vilken kultur de kommer ifrån. Han tycker det är viktigt med kommunikationen och vad man vill förmedla till eleverna. Den andre läraren anser det är viktigt med rätt utbildning när man jobbar med elever och barn från andra kulturer. Dessa barn har kanske upplevelser och minnen som inte förekommer i Sverige t.ex. krig, naturkatastrofer. Hos barn från andra länder kan denna primära bild vara hotad eller krossad genom krig, terrorism, svält eller annan katastrof där barnen har traumatiska upplevelser med sig till det nya landet (Hundeide, 2006). De flesta av dessa barn har haft ett normalt liv innan traumatiseringen och kommer från goda sociala förhållanden. Dessa barn måste genomgå en anpassningsprocess som är svår och smärtsam och som tar lång tid. Ur ett sociokulturellt perspektiv behöver vi veta mer om barnets livsvärld som innefattar vad barnet är engagerat i och vad innehållet och strukturen i dennes värld innebär för att kunna barnet/ eleven skall förstå nya situationer (Hundeide, 2006).

6.4 Metod diskussion

Vi använde oss av kvalitativ undersökning för att skapa en förståelse för hur elever integreras och inkluderas i skolansvärld. När det görs en kvalitativ undersökning räknas inte ordförekomster i en större datamängd utan det undersökta är sällan observerbart direkt. Spekulationer kan alltid göras om en annan metod hade varit att föredra för att få fram en bättre analys och överblick över elever integreras och inkluderas i skolansvärld. Det hade varit möjligt att använda en annan form av intervjuer eller observationer för att på så sätt analysera elevers integration och inkludering i skolvärlden. Det hade kanske också skapat ett intresseväckande material att analysera. Observation fanns med i våra förberedande diskussioner vilket vi beslöt oss för att utelämna i detta arbete.

6.5 Tillämplighet

Det studien har lärt oss är bland annat att det finns många olika sätt att integrera och inkludera barn och elever i förskola och skola. Det som också har satt spår hos oss är att det finns lärare som tycker att det är roligt och spännande att arbeta med barn och ungdomar med utländsk bakgrund. Studien har också öppnat våra ögon när det gäller hur lärare anser är en god integration och inkludering och att det kan vara olika. Vi har även fått en djupare insikt vad gäller hur integration och inkludering går till i förskolan och i skolan. Det finns skillnader men det finns även likheter som till exempel att man som lärare visar intresse för barnens kultur och språk men att man som pedagog också kan använda deras modersmål i undervisning som att ge respons om barnet ser en katt men hittar inte ordet på svenska, och att undersöka vilka ordspråk det finns på elevens modersmål. Vi har också insett att det här är ett stort och relativt nytt forskningsområde som behöver undersökas ytterligare.

6.6 Vidare forskning

För vidare forskning kan man observera de klasser och de barngrupper som finns representerade i vår studie för att kunna få en djupare insikt i hur de integrerar, inkluderar barn och elever i sin verksamhet. Eftersom integration och inkludering av barn och elever med utländsk bakgrund är ett aktuellt diskussionsämne behövs det mer forskning för att hjälpa lärare på bästa möjliga sätt att integrera och inkludera elever in i det svenska utbildningssystemet.

7. Slutreflektion

I vår studie har vi undersökt hur barn och elever integreras och inkluderas i den svenska förskolan och skolan. Vår undersökning gjordes i fyra olika skolor och förskolor i två olika kommuner. I vår undersökning kom vi fram till att barn och elever integreras och inkluderas på olika sätt. Det fanns skillnader i hur barn och elever integreras och inkluderas i de olika kommunerna. I kommun A hade de ingen förberedelseklass i grundskolan vilket lärarna påpekade i intervjun. I förskolorna i kommun A utgick de utifrån barns intressen i den pedagogiska verksamheten, utifrån ett sociokulturellt perspektiv är det viktigt att knyta till barnens intressen för att de ska kunna lära sig något nytt vilket Lindqvist (1999) nämner i sin avhandling kring Vygotskijs tankar och teorier kring barns lärande.

Sammanfattningsvis kan vi fastställa att det finns väldigt många vägar till en bra integration och inkludering av barn och elever i förskola och skola. I kommun B i förskolan 1 har de en avdelning där de barn som kommer från ett annat land får gå på för att lära sig det svenska språket. När de har varit på avdelningen ett tag och kan det svenska språket får de gå vidare på en vanlig avdelning. En sådan här integrering kan vara bra på så sätt att det finns färre barn och fler pedagoger på avdelningen så att barnen i lugn och ro kan lära sig svenska. Den kan vara mindre bra då det finns perioder där många barn pratar samma språk och då får barnen svenskan enbart från pedagogerna. Det finns sätt som är bättre och sämre än andra och vi stötte på olika tillvägagångssätt i vår undersökning. Vi kan inte riktigt fastställa om de här olika tillvägagångssätten fungerar bra eftersom vi inte har observerat klasserna eller barngrupperna en längre tid.

Den här studien har varit intressant på många olika sätt bland annat att integrering och inkludering kan ske på olika sätt i två olika kommuner som till exempel att det inte alltid finns en förberedelseklass i alla kommuner. Trots att det har visat sig vara en bra väg till en god integrering och inkludering då barn och elever får en chans att lära sig det svenska språket i sin egen takt tillsammans med andra elever med annat modersmål än svenska.

Slutsatsen i det här arbetet är att barn och elever integreras och inkluderas på olika sätt i den här studien har vi kommit fram till att lärarna tycker att det är viktigt att vara tydlig och konkret och att bemöta alla barn på samma sätt oavsett bakgrund och att intresset för deras kultur kan leda till en god integration och inkludering.

Litteratur

Bozarslan, Aycan (2001). *Möte med mångfald: förskolan som arena för integration*. 1. uppl. Hässelby: Runa.

Busk, Yvonne & Ehrstrand, Börje (2003). *Rinkebyskolan: framtidstro, ledarskap, helhetssyn*. Stockholm: Natur och kultur.

Carlgren, Ingrid & Marton, Ference (2000). *Lärare av i morgon*. Stockholm: Lärarförb:s förlag.

Cohen, Louis, Manion, Lawrence & Morrison, Keith (2007). *Research methods in education [Elektronisk resurs]*. 6. ed. London: Routledge.

Dalen, Monica (2008). *Intervju som metod*. 1. uppl. Malmö: Gleerups utbildning.

Fredriksson, Ulf & Wahlström, Pär (1997). *Skola för mångfald eller enfald: om interkulturell undervisning*. Stockholm: Legus.

Göransson, Kerstin (2004). *Barn som blir elever: om olikheter, undervisning och inkludering* / Stockholm: Ala.

Haug, Peder (1998). *Pedagogiskt dilemma: specialundervisning*. Stockholm: Statens skolverk.

Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=471>

Hundeide, Karsten (2006). *Sociokulturella ramar för barns utveckling: barns livsvärldar*. Lund: Studentlitteratur.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Lindqvist, Gunilla (red.) (1999). *Vygotskij och skolan: texter ur Lev Vygotskijs Pedagogisk psykologi kommenterade som historia och aktualitet*. Lund: Studentlitteratur.

Lundh, Christer & Ohlsson, Rolf (1999). *Från arbetskraftsimport till flyktinginvandring*. 2., rev. uppl. Stockholm: SNS (Studieförb. Näringsliv och samhälle).

Lunneblad, Johannes (2009). *Den mångkulturella förskolan: motsägelser och möjligheter*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Lärarens handbok: skollag, läroplaner, yrkesetiska principer, FN:s barnkonvention. 5. uppl. (2005). Stockholm: Lärarförbundet.

Marton, F & Booth, S (2000). *Om lärande*. Lund: Studentlitteratur.

Nilholm, Claes (2007). *Perspektiv på specialpedagogik*. 2., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Rosenqvist, Jerry (1996) Integration – ett entydigt begrepp med många innebörder. I: Tullie Rabe & Anders Hill (red.) *Boken om integrering: idé, teori, praktik*. Malmö: Corona. (Ss 23-37.)

Roth, Hans Ingvar (1998). *Den mångkulturella parken: om värdegemenskap i skola och samhälle*. Stockholm: Statens skolverk.

Tillgänglig på Internet:

<http://www2.skolverket.se/BASIS/skolbok/webext/trycksak/DDD/352.pdf>

Torstenson-Ed, Tullie (2003). *Barns livsvärld: genus, etnicitet, generation, särskilt stöd och värderingar i skolan*. Lund: Studentlitteratur

Skolverket 2008. *Med annat modersmål - elever i grundskolan och skolans verksamhet*. (2008). Stockholm.

Säljö, Roger (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.

Ytterhus, Borgunn (2003). *Barns sociala samvaro: inklusion och exklusion i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.

Vygotskij, Lev Semenovič (1986). *Thought and language*. [Rev. ed.] Cambridge, Mass.: MIT Press

Läroplaner:

Läroplan för förskolan Lpfö 98. (2006). Stockholm: Skolverket.

Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna: Lpo 94 : Lpf 94. (1994). Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Internetkällor:

Myndigheten för skolutveckling (2008). *Slutrapport U2006/5104/S- Nationell strategiför utbildning av nyanlända barn och ungdomar.* (Rapport till regeringen 9/5 2008. Dnr 2006: 487). Stockholm. <http://www.skolverket.se/sb/d/2186>. Hämtad 2011-08-26.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning [Elektronisk resurs]*. Stockholm.

Tillgänglig på Internet: http://www.cm.se/webbshop_vr/pdf/etikreglerhs.pdf

Migrationsverket (2008). *Kort om migration. [Elektronisk resurs]*. Stockholm.

Tillgänglig på Internet:

<http://www.migrationsverket.se/info/90.html?query=kort+om+migration+2008&submit=S%C3%B6k>

FN:s generalförsamling (1989). Barnkonventionen.

Sveriges riksdag (1997). Skollag (1985:1100) Svensk författningssamling (SFS). Stockholm

www.riksdagen.se/webbnav/?nid=3911&bet=1985:1100 hämtad den 1 juni 2011

Skolinspektionen (2011-01-25). *Flykting elever halkar efter mer i skolan.* Norra Skåne, s B7 .

Hämtad 2011-08-26

Hässleholms kommun (2009). *Barn-och utbildningsnämndens behandlande ärenden.* Dnr (2009.135 616)

Tillgänglig på Internet: www.hassleholm.se/20965 hämtad den 2011-10-15

Bilaga 1.

Frågor:

1. Vilken utbildning har du?
2. Hur länge har du arbetat på denna arbetsplats?
3. Hur integreras barn och elever i verksamheten?
4. Upplever du att alla barn och elever inkluderas i den pedagogiska verksamheten och undervisningen?
5. Hur anser du man bör arbeta för att integrera och inkludera barn/elever med utländsk bakgrund?
6. Vilka fördelar finns det med att undervisa i en mångkulturell skola?
7. Vilka nackdelar finns det med att undervisa i en mångkulturell skola?
8. Hur integreras/inkluderas barns/elevs föräldrar i verksamheten?
9. Hur många kulturer finns det representerade i klassen?
10. Hur bidrar du som lärare/ pedagog till att elever/ barn med utländsk bakgrund skall få en bra integration och inkludering i den svenska skolan?
11. Vad tycker du om den svenska skolintegrationen?